

**ADATOK
ÉS KIEGÉSZÍTÉSEK
A K.U.K. 69. SZ.
GYALOGZRED
TÖRTÉNETÉHEZ**

-részletek-

-sziklaizoltán-

58 ÉV ALATT 69.000 GYALOGOS, - ENNYIEN LEHETTEK ÖSSZEESSEN AZ EGYKORI 69-ESEK. 36.900-RA TEHETŐ AZOKNAK A SZÁMA, AKIKNEK NEVEI FENNMARADTAK, S TALÁN 1690-RE AZOKÉ, AKIKRŐL A NEVEKEN ÉS A SZÜLETÉSI ADATAIKON KÍVÜL BŐVEBBET IS MEGTUDHATUNK. MÉG KEVESEBBEN VANNAK AZOK, AKIKRŐL EBBEN AZ ÖSSZEÁLLÍTÁSBAN BŐVEBBET LEHETETT LEÍRNI, VAGY LEGALÁBB PORTRÉJUK ISMERTTÉ VÁLT, DE MINDANNYIUKBAN KÖZÖS, HOGY 69-ESEK VOLTAK, BÉKEIDŐBEN ÉS HÁBORÚKBAN EGYARÁNT.

VITÉZ ALFÖLDI (ANTUNOVICS) MÁTYÁS
(Érd) Felderítőként szolgált a seregben, egy alkalommal a

megáradt Piave folyót úszta át, hogy feladatát végrehajtsa. E példátlan bátorságáért kapta meg a vitézi érmet. (*Stencinger Norber összeállítása, ÉRDI LAP III. évfolyam 3. szám 2005. március 10.*)

ALTHOF TIVADAR alezredes

1916-ban a Pilsenben felállítandó 69-es menetzászlóalj parancsnoka. (1915. nyarán több magyar ezred pótzászlóalját áthelyezik Csehországba, ugyanakkor a cseh ezredek pótzászlóaljait Magyarországra.)

VITÉZ ALSZÁSZY

HERCHMANN KÁROLY

Hivatásos katonatiszt, 1909-ben 69-es hadnagy. 1914-ben százados, a III. zászlóaljban századparancsnok., majd 1918. február 25-ig a zászlóalj parancsnoka. Vezetésével számtalan olyan vakmerő akciókra is sor került, mint például, amelyik után Bánfai zászlóst arany vitézségi éremmel tüntették ki: „Bánfai zászlós századparancsnokával, Hetschmann(sic!) Károly századossal történt meg- beszélése alapján két rajjal szemben támadta meg az olaszokat, míg másik két raját oldalt állította fel, hogy elvágják a visszamenekülő olaszok útját.” (*Dr. Vasadi Balogh György: Fegyverben.*)

A háború befejezéséig az ezrednél teljesített szolgálatot, vitézzé avatásakor rendfokozata ezredes. Egyik közreműködője volt az ezredről megjelent album (1937.) összeállítóinak, az egyik fejezetet ő maga írta meg: A szerb hadszíntéren 1914. VII.-1915. V. A harctéri eseményekről már korábban is tudósított, így tisztjárta, Dr. Vasadi Balogh György Fegyverben: két év a III./69-es Hindenburg-bakák háborús életéből c. jótékony célú könyvében egy fejezet megírásával is közreműködött.

ANTAL ISTVÁN ny. főpatkolómester, tiszth. (1879, Pápa, -?) 1900-ban vonult be tényleges katonai szolgálatra a 69. gy. e.-hez, 1904-ben elvégezte a gyógypatkoló tanfolyamot. 1908. májusban áthelyezték a 11. honvéd ezredhez Szombathelyre, majd 1913-ban az 5. ulánusokhoz, ahol az összeomlásig szolgált.

ARANY SÁNDOR kispápa. (1898, Aba. -?) 1917 jan. 29-én vonult be a 69. k. gy. e.-be ahonnan a 10 k. h. e.-hez helyezték át. 1917 végén az orosz frontra vitték, ahol 11 hónapon keresztül több ütközetben vett részt, majd az olasz hadszíntér assiaigói szakaszára vezényelték, ahol az összeomlásig küzdött. Leszerelt Székesfehérváron. Kiténtetési: O2, Br. és K. cs. k.

VITÉZ DR. ARATÓ ((NEUSIEDLER) JENŐ hadnagy (Nagykanizsa, 1891. -)

Neusiedler Jenő Nagykanizsán született 1891. június 26-án, vitéz dr Arató Jenő* meghalt Budapesten 1979. május 22-én. E két évszám között egy század 88 évének történései: két világháború, két hadifogság, több rendszerváltás és alkotó békeévek, gazdag családi élet a négy fiúgyermekkel. És ezt a hosszú életet végigkísérte a naplóirás: sikerült hazahozni a szibériai hadifogolytáborban készített feljegyzéseket, 28 füzetben újra és újra legépelni, feldolgozni, és az utódoknak hagyományozni. Az eredeti feljegyzések alapján készült az „Életem” három kötete és a „Háborús napló”.

*A névmagyarosítás Neusiedlerről Aratóra 1926 júniusában történt, amikor vitézzé avatták a fronton szerzett érdemeiért, a vielkopolei ütközetben tanúsított helytállásáért ezüst vitézségi érmet kapott. (Arató Csongor közlése)

ÁSVÁNYI JÓZSEF (Adony, 1888) Hősi halált halt az olasz fronton 1916. június 1-én a ravnicai harcokban. Eltemetve: Ravnica, katonai temető (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

VITÉZ BARDÓCZY

BÁDER FERENC (1895. 09. 7.–1967) Katonai karrierjét a 69-es ezred harcaiban tanúsított helytállása nagyban megalapozta. Tényleges katonai szolgálatának kezdete: 1915. március 15. Főhadnagyként fejezte be a világháborút, 1928-ban, vitézzé avatásakor századosi rangban szolgált a szegedi m.kir. 9. honvéd gyalogezrednél. Elvégezte a Hadiakadémiát, 1940-ben már vezérkari ezredes. 1940-1942 között a honvédelmi minisztériumban, a vezérkarnál teljesített szolgálatot. 1943-tól a magyar kir. honvédség főszemléelője, 1944. novemberében a pécsi m. kir. „Zrínyi Miklós” honvéd gyalogsági hadapródiskolában az avatandók esküjüket a felsorakozott tiszti- és tanári kar s a növendéki zászlóalj előtt vitéz Bardóczy Ferenc altábornagy, a m. kir. honvéd gyalogsági felügyelő helyettese és vitéz Sályi Géza ezredes, iskolaparancsnok kezébe tették le. 1944. elején vezér-

őrnaggyá léptették elő, 1944-45 között a m. kir. Hadiakadémia utolsó parancsnoka volt. 1945. februárjában a Hadiakadémiát Németországba telepítették, ahol vitéz Bardóczy Ferenc altábornagy parancsnoksága alatt a Wehrmacht különböző kiképző bázisain működött mindaddig, amíg 1945. május elején Münchentől délre, Lenggries térségében amerikai hadifogságba került. Néhány nap múlva Bardóczy altábornagyot kiemelték és az Augsburgi tábornoki táborba vitték. A Budapesti Népbíróság 1946. szeptember 4-én hat évi fegyházra ítélte. Perújítás folytán büntetése 1950. február 8-án három évi fegyház.

IFJ. BATTYÁNI LAJOS adonyi gyalogos (1895 – 1916) Hősi halált halt: 1916. október 6-án a 383-as magaslatért folytatott harcokban (Plava). Eltemetve: Plava, 524-es magaslat. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

BATTYÁNI JÓZSEF Adony (1893 – 19..) Hősi halált halt: Világ (Zemplén vm.) Eltemetve: Világ, községi temető. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

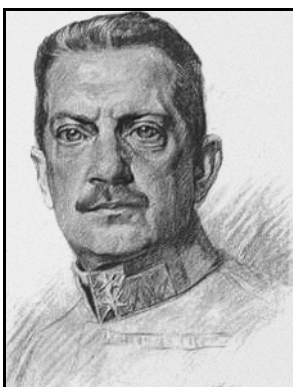
VITÉZ BÁNFAI ERNŐ

I. „...A 12. századra (III. z.alj) várt a nagy feladat, hogy végleg visszaszorítsa a közeli kellemetlenkedőket állásaink elöl. Két éjjel, holdvilág mellett keresték ki járőreink az utakat, amelyeken át északról és délről megközelíthető volt az olasz futóárok. December 16-án, előre megállapított terv szerint, egy-egy fél szakasz leereszkedve a völgybe, kétoldalt megközelítette a kritikus bástya és az olasz főállás között húzódó, mintegy 400 méter hosszú összekötő árkot. Bánfay zászlós pedig szakaszával szemből támadott. A jel a kirohanás megkezdésére mintegy húsz kézigránát gyors, egymásutáni dobása volt, melyeknek nagy részét Bánfay (sic!) hajigálta ügyesen az olasz árokba. Erre a völgyből előretört a két kis csapat, elzárta az összekötő árkot, Bánfay pedig előre odakészített kis létrákon felkúsztatta kis csapatát a védőtöltésre s villámszerű gyorsasággal rajtaütött a kézigránátok elöl meghúzódó olasz félszázadra. Az olaszok alig egy pár puskalövést

adhattak le, de látván elszánt bakáinkat, meghátráltak s az összekötőárkon keresztül főállásaik felé igyekeztek. De elkéstek, mert akkor már azt az árkot Noskó zászlós és Rozsos őrmester birtokolta kézigránátjaikkal. Majd beterelték a taliánokat a már elhagyott, bástyaszerű állásba, honnét nagy örvendezések közepette számláltak a bakák 3 tisztet és 30 közlegényt, a többit halva találtuk az árokban, a mi kézigránáttüzünk hatásosságát bizonyítva. A foglyokon kívül zsákmányoltunk 2 aknavetőt 50 bombával, 7 láda kézigránátot, 80 fegyvert, muníciót és sok más felszerelést. A sikeres kirohanás után széles rajvonalban előrementünk, hogy árkászaink a 11. század segítségével nyugodtan végezdhessék a kritikus olasz bástyának és a hozzá vezető árkoknak a betemetését. Bánfay zászlósnak ez a kirohanása hozta meg a legszebb kitüntetést, az arany vitézségi érmet.” (Dr. Vasadi Balogh György: *Fegyverben.*)

*II. A 69-es ezred III. százada Podgorica hegyen Bánfai Ernő vezetésével egy előreugró állásrészbe került századával, mellyel szemben egy háromsoros védőárkot ástak az olaszok. Az ellenség ezen állása igen alkalmas volt vonalaink nyugtalanítására, két ízben is támadást intéztek az 52-esek, de egyik esetben sem sikerült kiűzni az olaszokat. A friss erő parancsot kapott arra, hogy űzze el

az olaszokat előretolt állásukból és az esetleges ellentámadással szemben addig tartóztassa fel őket, míg munkásosztagaink az árkokat betemetik. Bánfai zászlós századparancsnokával, Hetschmann Károly századossal történt megbeszélése alapján két rajjal szemben támadta meg az olaszokat, míg másik két raját oldalt állította fel, hogy elvágják a visszamenekülő olaszok útját. A késő délutáni órákban, rövid kézigránát harc után egy adott jelre megrohanta a hős zászlós kevésszámú emberével az ellenséges állást, melynek megriadt legénységét elfogta. Harminc fogoly – köztük három tiszt, - két aknavető, valamint számos fegyver és hadianyag jutott Bánfai zászlós osztagának kezére, embereit sértetlenül hozta vissza. (*A Magyar Nemzet Aranykönyve*)

AUREL VON LE BEAU

altábornagy

(*Monor, 1866. október 8.- Baden, 1922. március 31.*) Szolgálati helyei:

1885 – 1890: FJB 16. gy.e.

1890 – 1892: Gstbs.Offizier der 15. I. Brig. 1892 – 1895: Lehrer an der Inf. Kadettenschule Karlstadt. 1895 – 1897: Lehrer an der Inf. Kadettenschule Liebenau 1897 - 1898 Gstbs .Abt. der 3. ID.

1898 – 1899: beim IR 69

1899 – 1900: Generalstabsdienstleistung. 1900 – 1904: in der kriegsgeschichtlichen Abt. des Kriegsarchivs 1904 – 1905: Gstbs. Chef der 12. ID. 1905 – 1907: beim IR 60. 1907 – 1912: GstbsChef 2. Korps. 1912 – 1914: Kmdt. 61. IBrig 1914 – 1915: Kmdt. 17. ID. 1915: Gstbs. Chef 3. Armee. 1915 – 1917: GstbsChef 5. und Isonzo-Armee

1917 – 1918: Gstbs. Chef der HG Boroevic. 1918: Kmdt. 55. ID.

BERKOVICH BRÚNÓ. (*Verőce, 1888. október. 13. - Bp., 1981.*)

1907. VIII. 19.-1917: cs. és kir. 69. gyalogezred század szolgálatos, zászlóalj segédtiszt; 1917. II. 12.-1917. V.: vezérkari tanfolyam hallgató, Laibach; 1920-1921: Hadiakadémia hallgató, 1921-1932: zászlóaljparancsnok ezred segédtiszt, vegyesdandár vezérkari tiszt, HM osztályvezető helyettes;

1932-1935: Ludovika Akadémia I. főcsoport tanulmányvezető-helyettes, illetve a hadtörténelem tanára; 1935-1938. VIII. 1.: "Hunyadi Mátyás" reáliskola nevelőintézet parancsnoka; 1938. VIII. 1.-1939. I. 23.: 3. vegyesdandár 1. gyalogsági parancsnok; 1939. I. 23.-1940.XI.15.: 1. határ vadász dandár parancsnok; 1940. XI. 15.-1941. VIII. 1.: IX. hadtest közigazgatási vezető; 1941. XI. 1.: nyugállomány; 1945. II.-1948.VII.: szovjet hadifogság. (Forrás: Szakály Sándor: *A magyar katonai felső vezetés 1938-1945. Ister, Bp., 2001.*)

Rendfokozatok:

Hadapród tiszthelyettes: 1907. VIII. 18.; hadnagy: 1910. XI. 1.; főhadnagy: 1914. VIII. 1.; százados: 1917. VIII. 1. (1924-ben 1916. IX. 1-re javítva); őrnagy: 1925. V. 1. (1925. I. 1-jei rang); alezredes: 1928. XI. 1.; ezredes: 1933. V. 1.; tábornok: 1938. XI. 1.; címzetes altábornagy: 1942. VIII. 20. Kitüntetései:

Magyar Érdemrend középkeresztje, Magyar Érdemrend lovagkeresztje, III. osztályú katonai érdemkereszt (kardos szalagon), Ezüst katonai érdemérem (kétszer), Bronz katonai érdemérem, Kormányzói dicséző elismerés Magyar koronás bronzérem, szalagján az elmaradt III. osztályú hadiékítményes vaskorona rend, Károly- csapatkereszt, Háborús emlékérem kardos sisakos, II. osztályú tiszti szolgálati jel, Katonai jubielumi kereszt, Mozdósítási kereszt.

VITÉZ BECSKEHÁZI

BECSKE KÁLMÁN. Tartalékos főhadnagy. 1895-ben született Sátoraljaújhelyben. A 34. királyi gyalogezredhez vonult be, majd a 69-eseknél végigharcolta a háborút. Kérdemelte a Katonai Érdemkereszt II. osztályát kardokkal, az Ezüst - és a Bronz katonai érdemérem kardokkal, a Legénységi első osztályú ezüst vitézségi érmét és a Károly csapatkeresztet. Vitézzé avatásakor fővárosi tanácsnok, mérnök. M: Budapest sz.főváros árvízvédelme és az 1940-1941-évi árvizek.

BERTÓK JÁNOS (1885 - ?)

A világháború emléke

1914 és 1915 éve

K.u.K. Inf. Reg. No 69

Bertók János szül. 1885
Felesége Seller Anna
szül. 1888 jul 28. Nősült 1909 Dec
2. Családtagok
Bertók János
szül, 1900 október 7 évi
Bertók Mária
szület. 1912 febru. 15
Bertók Erzsébet. szül.
1913 szept 5.

Egy rézlemezre vésett, fakeretbe foglalt háborús emlék őrizte meg nevét. Valószínűleg túlélte a harcokat, neve nem szerepel a hivatalosan kiadott 69-es elesettek listáján.

BODIZS IMRE

Bátyjának, Bodizs Józsefnek - *Radeczky laktanya, 4. pótzászlóalj II. század, Budapest - írt, 1915. augusztus 27-én* keltezett képeslapján arról számolt be, hogy sebesülése után már lábadozik, "a jövő héten kimegyek az üdülőfaluba, utána a századhoz."

Alakulatának pontos megnevezése nem ismert, címként a 69. gyalogezred kórházi részlegét jelölte meg a következő kiegészítéssel: 1 Landwehrbarak, Zimmer 8. A bélyegző felirata: "K.u.k. Reservespital No. 1 in Pilsen. Landwehrbarak." Neve az elesettek névsorában nem szerepel.

BLASKÓ JÓZSEF (*Adony, 1880 -*)
Leszerelési igazolványa alapján az ezred pótzászlóaljánál teljesített szolgálatot, 1918. november 20-án „orvosilag megvizsgáltatott és egészségesen távozott.”

1918. december 12-én az adonyi községházán 360 korona illetményét felvette. (*Kép és adatok: Rózsafi János közreadása*)

BOGÁR LÁSZLÓ tizedes, 1918. június 22-én hősi halált halt. „A Montello csúcsán helyezkedik el a *Colessel del' Aqua*, amely a magaslat legfontosabb pontja. Ekörül ádá az kézitusája folyt, melyet a 69-esek páratlan lendülettel foglaltak el. Ez nagyapám emlékeiben eképp maradt meg:
„ A hegytetőn már szuronnal megpuskattal aprítottuk a digókat, akik úgy futottak lefelé, hogy vissza se néztek. A magyar zászlót *Bogár Laci* tűzte ki az egyik géppuskaállás tetejére...” (*Palló József dr. írása alapján.*)

VITÉZ **BODAJKY (POLCER)**

LAJOS (1893.03.29.-)

Katonai szolgálatának kezdete:

1914. augusztus 27. Vitézzé avatásakor lakhelye Pécs, rendfokozata százados. A sematizmus 1938. évi adata szerint rendfokozata őrnagy, az 1944-évi sematizmusban gyalogsági alezredes.

A galíciai front áttörése után győzedelmesen előrenyomuló 31. hadosztály, melybe a Hindenburg nevét viselő 69. ezred is tartozott, 1915. május 19-én Przemysl-től délre fekvő Ostrozec falu északkeleti szegélyét övező magaslatok ellen támadott, hogy az oroszok védelmi vonalát áttörje és Lemberg irányában felgöngyölítse. A támadás célja a Przemysl várát szívósan tartó és a várra támaszkodó orosz haderő kettészakítása volt, ami sikeres végrehajtás esetén beláthatatlan eredménnyel kecsgettette csapatainkat. A támadás során az ezred egyrészének a feladata a 210-es magaslat elfoglalása volt. Ezen harccsoportnak a helyzete a többszörös drótakadályokkal

ellátott, erős állásokban elhelyezkedett ellenséggel szemben igen nehéz volt. Az ellenséges fényszórók folytonos világítása pedig minden megmozdulást elárult és heves tüzelést irányított a támadókra. Mindezek ellenére sikerült Polcer hadapródnak szakaszával az ellenséget annyira megközelíteni, hogy támadását a hajnali órákban megkezdhesse. Négy ízben vezényelt rohamot, míg végre véres kézitusa után kivetette az oroszokat állásukból. Bár szakasza nagy része elesett és maga is súlyosan megsebesült, az elfoglalt magaslatot az ellenség ellentámadásaival szemben mindaddig tartotta, míg veszteségei pótlására és az elért előny kiaknázására az új erők meg nem érkeztek

BOLDOG ANTAL adonyi gyalogos, 69/IV. zászlóalj. 1914. július 27-én vonult be Székesfehérvárra, kiképzését társaival augusztus 11-től Piliscsabán kapta, ahonnan már augusztus 23-án útnak is indultak a keleti frontra. 1915. december 5-én a Lodz környéki harcokban orosz fogságba került az alábbi körülmények között:

Zászlóalja, a IV. zászlóalj december 4-én délután azt a parancsot kapta, hogy annak két századával és egy géppuskás osztaggal szállja meg az Augustynow község közelében levő Borowa hegyet. Az orosz egységek az éjszaka folyamán megkerülték az ideiglenes

állásaikat és megrohamozták az egységet. A bekerített fél zászlóaljnak esélye sem volt a kitörésre, aki csak tudott, Makracz község irányába menekült, csak a géppuskás osztag lőtte a rohamozókat, amíg tudta. A zászlóalj tartaléka felmentésükre indult, de már későn, és súlyos veszteségeket szenvedve, az ezreddel megkezdte a visszavonulást. Az előretolt rajvonalba levő századokból kb. 40-50 fő menekült meg, a többiek elesetek, vagy fogságba kerültek, köztük Boldog Antal gyalogos is.

„Azután kezdődött fogságom idejének megpróbáltatása. Szibéria felé mentem egy darabig gyalog és 18 nap vonattal. Úgy értem Szibériába, Novo Nyikolajevszkbe, egy nagyvárosba 1915. január 5-én 46 fokos hidegben. Ott megbetegedtem. Május 7-én kórházba vonultam június 11-ig. Szibériából elgyűttem 1916. augusztus 2-án Oroszországba. Muramba odaértem VIII. 16-án. Ott voltam X. 17-ig és onnét mentem Tverzkaljuberniába erdőt vágni és vasúti munkára, azóta mindig itt vagyok. Kelt 1917. május 10-én.”

Boldog Antal 1918. október 5-én érkezett haza. (Rózsafi J: Amikor el kell menni...)

NÉHAI VITÉZ **BONGOR LAJOS** törzsőrmester

(- 1927. május 1.) Utolsó lakhelye Simontornya, vitézzé való avatását nem érte meg.

„Zemplén vármegye északi részén, Világ és Felső-almád községek között elterülő magaslatok sok véres viharok voltak szemtanúi. 1915. március végén újult erővel tört ki a harc. A csendes Kárpát erdei vad csatazajtól visszhangzottak, s az orosz tömegek dübörgő rohamai alatt nyögött a békés magyar föld. Különös szívóssággal ostromolták az oroszok a 69-esek állásait, melyet pusztító gránátok százaival árasztottak el. A jól irányzott tüzérségi tűz érzékeny veszteséget okozott a hőiesen kitartó 69-esek soraiban, de az állások védelmét meg nem akadályozhatta. A támadásra indult ellenséges gyalogság minden igyekezete megtörött a védők ellenállásán. Bongor Lajos őrmester két gépfegyvere különösen sok áldozatot szedett a rohamozó ellenséges tömegeből. Az orosz tüzekek hamarosan pokoli tűz alá

vették a gépfegyverek állásait és az egyik gépfegyvert használhatatlanná is tették. Az újból megindult ellenséges roham láttán oly golyózáport zúdított a rohamozó oroszokra, hogy egész sorok dőltek ki a rohamoszlopokból. Az ellenség támadása összeomlott újból, amiben a hidegvérű Bongor őrmester elszánt és gyors beavatkozásának kiváló érdeme volt.” (A M. Nemzet Aranykönyve.)

BORÁGH IVÁN DR. Klincsek (Székesfehérvár, 1893. máj. 21. –?) Jogász, rendőrkapitány. A jogot Szegeden végezte. Részt vett az I. világháborúban, mint egészségügyi hadnagy. A mozgósításkor a 69. gyalogezredbe vonult be, majd átkerült a 17. honvéd gyalogezredbe (1915). 1917 januárjában a szentendrei géppuska-tanfolyamra vezényelték, ahol az összeomlás érte. 1919-ben a Vörös Hadseregben szolgált. 1944-ben Nagykanizsára internálták baloldali magatartása miatt. Miután Szentendrén a háború alatt a rendőrség működése átmenetileg megszűnt, 1945 januárjában megbízták a szentendrei rendőrség megszervezésével. 1949-ben rendelkezési állományba helyezték. A család 1948-ban nagy összeggel járult hozzá, hogy az izbégi római katolikus hívek a szentendrei görögkeleti egyháztól megvásárolhassák a faluban lévő templomot. A templom alatt kiépített kriptában helyezték örök nyugalomra két gyermekét és

feleségét, Kramarics Erzsébetet. (Megjelent: Szentendrei arcképcsarnok, II.)

BOSNYÁKOVICS KÁROLY főhadnagy

Az I./69. zászlóalj 4. századának parancsnoka. A kiképzetlen menetzászlóaljból feltöltött állomány 1916. augusztus 5-én, Ratycse falu melletti 395-ös magaslat visszafoglalási kísérlete során parancsnokaikkal orosz fogságba esett. Az összehangolatlan támadást a 32. gy.e. egyik zászlóaljával hajtották végre.

BÖCZ LÁSZLÓ mint 69. gy. ezredbeli az orosz és román frontokon küzdött; 1915-ben sebesülése folytán Székesfehérváron elhunyt és a hősök temetőjében pihen. (A magyar huszár: A magyar lovaskatona ezer évének története...3 - II. altisztek, tisztesek és huszárok. Budapest, 1936.)

BRASSÓ GÁBOR (Dabas) Az orosz harctéren hősi halált halt. Bátyja, Brassó Sándor (1888-)

székesfővárosi altiszt a nagyváradi
7. közös ezred kiképzője volt.

VITÉZ **BÖNYI**

(BÖNIG) ADOLF (1898. 08 1. -)
Szolgálatának kezdete az ezrednél:
1917. augusztus 17. Vitézzé való
avatásakor főhadnagy, 1939-ban
százados. Utolsó adat róla a
sematizmusban 1941. év, rendfoko-
zata akkor őrnagy.

BUDAI GYÖRGY (Pákozd, 1890 -
1914), hősi halált halt. Bátyja,
Budai János csizmadia-
mester, (1888, Pákozd. -?) 1909-
ben vonult be tényleges katonai
szolgálatra a 10. k. h. e.-hez. A
világháború kitörésekor a déli
harctérre került, ahonnan rövidesen
az orosz frontra irányították, majd a
román hadjáratban vett részt s
végül az olasz harctéren küzdött.
Részvett ezredének majd minden
ütközetében, így a limanovai
csatában, kolomeai, dornawattrai
stb. harcokban. Kitüntetései: Br.,
K. cs. k. és 1912 - 13. m. ker.

(*A magyar huszár: A magyar
lovaskatona ezer évének története. - A
magyar huszár fényképcsarnoka - II.
altisztek, tisztetek és huszárok.
Budapest, 1936.*)

CIMPOCA MIHÁLY őrnagy. A
69. gyalogezred hadkiegészítő
kerületének parancsnoka 48 éves

korában, Herkulesfürdön önkezelé-
vel véget vetett életének. (*Vasárnapi
Ujság, 1900./26.*)

COCRON HENRIK őrnagy. 24
évi szolgálat után 1914. májusában,
– családi okok miatt – más szolgál-
lati helyre távozott.

CRETIER BÉLA. 1910-ben a
tartalékos állományból a hivatásos
állományba helyezték

CRETIER FERENC ny. áll.
ezredes

Tiszti iskolát végzett, 1909-ben
hadnagyi rangban szolgált az
ezredparancsnokság székhelyén,
Pécsett. Végig részese volt ezrede
háborús megpróbáltatásainak,
egyik szerkesztője a Hindenburg
ezred történetét feldolgozó
emlékalbumnak*. A könyv - A volt
cs. és kir. 69. „Hindenburg”
gyalogezred története (1910-1919)
- több fejezetét ő maga írta meg:

*A háború előzményei, mozgósítás,
események a szerb hadszíntéren 1914.
VIII. 1.-IX.1., A Lembergi (chrów-i)
csata 1914. X. 1.-XI. 9., Orosz-
Lengyelország (Lodz-Limanovai
csaták és állásharc a Czarna mentén)
1914. XI. 9.-1915. II. 28., Események a
háború után.*

Ritka katonai előmenetelt tudhatott
maga mögött: hadnagyként kezdte
a frontszolgálatot, és ezredesként
helyezték nyugállományba. 1908.
december 13-án született meg
Pécsett fia, ifj. Crettier Ferenc,
akinek pályaválasztásánál nyilván-
valóan szerepet játszott a családi
hátér: előbb szülővárosában

hadapródiskolába járt, majd elvégezte a Ludovika Katonai Akadémiát. Huszárhadnagyként került katonai pályára, ahonnan azonban 1936-ban önként leszerelt, mert felesége származása miatt tovább a katonatiszti pályán nem maradhatott. Ifj. Crettier Ferenc az 1956-os magatartása miatt 2222 napot töltött börtönben és 1963-ban amnesztiával szabadult, 1982-ben hunyt el Baján. *(Felhasznált irodalom: Egy agrárértelmiségi "memoranduma" 1956-ban.)*

CRETIER GÉZA hadnagy. 1911-ben a vonatsapat állományba helyezték

CRETIER KÁROLY ny. áll. őrnagy. Hivatásos katonatiszt, 1909-ben a 69-es ezred hadnagya Pécsen. A háború alatt a 69/II. önálló zászlóalj tisztjeként szolgált. 1916. tavaszán a 10. század parancsnoka volt. Két fejezet megírásával egyik szerzője volt az ezred háborús történetét feldolgozó emlékalbumnak:*

A cs. és kir. 105. gyalogezred kötelékében 1918. II-XI., Az olasz hadszíntéren. 1915. V.-1918. II.

* A volt cs. és kir. 69. „Hindenburg” gyalogezred története (1910-1919)

CSABKE EMIL. Százados, 22 évi szolgálat után 1911-ben hunyt el

VITÉZ CSANÁDY FERENC
(Laibach, 1861- Budapest, 1937. december 13.)

Nyugalmazott m. kir. gyalogsági tábornok. Tanulmányait Keszthelyen és Ausztriában végezte. 1879-ben lett kadett. 1881-ben hadnagy a székesfehérvári 68. gyalogezrednél. Később a honvédevezérkarnál szolgált, majd a 12. szatmári honvédegyalozred parancsnoka lett, innen a pozsonyi dandár- parancsnoksághoz került, majd a 20. h. hadosztály parancsnoka lett altábornagyi rangban. Ezt a hadosztályt vezette a háborúba. 1916-ban nevezték ki gyalogsági tábornokká. 1918-ban az összeomlás után nyugalomba vonult. Kitüntései: I. o. Lipóttrend a hadiékítményekkel és kardokkal, I. o. Vaskorona rend, II. o. érdemkereszt a hadi díszéremmel stb. A Keszthelyi Premontrei Diákszövetség dísz- elnöke. *(Forrás: Zalavármegye ismertetője, 1938. Valószínű, hogy elírás történt az ezred megnevezésénél, azaz helyesen a székesfehérvári 69. gyalogezrednél. Az ezred 1879. évi állományában szerepel ugyanis egy Csanády Friedrich nevű hadapród.)*

CUTEANU SYLVIUS. A bécs-újhelyi katonai akadémiáról 1911-ben helyezték az ezredhez.

CSÁSZÁR JÁNOS tizedes (*Hercegfalva, 1892-*) Biztosítási tisztviselő, 1913. okt. 6-án vonult be tényleges katonai szolgálatra a 10. k. h. e.-hez Székesfehérvárra. A háború kitörésekor a tábori ezreddel kikerült az orosz frontra. Itt résztvett a Brody, Rowino, Kowno körüli harcokban, majd a limanowai 3 napos nagy csatában. Ott volt a Przemysl körüli, később a kárpáti, turkiai, mezőla-borci harcokban. 1915 ápr. 1-én, mint hírszolgálatot teljesítő altiszt megsebesült. Felgyógyulása után a 45. k. gy. ezreddel ismét az orosz harc-térre került Luck vidékére. 1916-ban a bukovinai szakaszon Csernovkánál, Oknánál. Toporoutznál és Rarancenél harcolt. 1916. jún. 28-án orosz hadifogságba esett, ahonnan szökés útián 1918. ápr. 1-én került haza. Ezután a 69. gy. e.-del az olasz fronton harcolt az összeomlásig. Kitüntetései: Oi, Os, Br., K. cs. k. és Seb. é. (*A magyar huszár: A magyar lovaskatona ezer évének története. Budapest, 1936.*)

TÖVISI CSÁZY ELEMÉR

Hivatásos katonatisztként az ezred főhadnagya 1909-ben. 1920 októberében házasságot köt Lederer Dezirével (1898). Házasságkötésén jelen volt egykori III./69-es parancsnoka, Kovács János ezredes is, akivel a háború befejezése után együtt dolgoztak az

új magyar hadsereg egységeinek megszer- vezésében. Házasságából született az a Csázy Mária (1921), aki Csók István: Fürdőruhás nő parkban című képén látható. A háború kitörésekor a III. zászlóaljnál teljesített szolgálatot. Legmagasabb ismert katonai rendfokozata alezredes. A 11. Isonzó csata után Hindenbur tábornagyszernagy az alábbi levelet írta Csázy századoshoz:

„Fogadja úgy Ön, mint vitéz zászlóalja szerencse kívánataimat a legutóbbi harcokban tanúsított magatartásához.”

Tövisi Csázy Elemér alezredes emlékét őrzik a következő sorok is:

„A Lederer család 1919-ben átkeresztelkedett, áttért a katolikus vallásra, mégis a Nyilas uralom alatt, a zsidó származásuk miatt menekülniük kellett. Nagy segítségükre volt ebben Csázy Elemér és második – *megjegyzés: egyes források szerint újra az első feleségét vette el* - felesége, akik hősiességükkel, életveszélyes körülmények között bújtták, és mentették meg az itthon maradt Lederer Dezirét, lányát Máriát, és az Ungar családot is. E két család leszármazottjai, a mai napig Budapesten élnek, és azt hiszem, örökké hálásak lesznek ezért.” (*Felhasznált forrás: Csibrány István írása a Kengyel Közösségi Portálon, Enzsöl Imre: Kovács János tábornok élete, kitüntetései*)

**CSEFKÓ FERENC címzetes
örvezető, (Adony 1887 – 1917)**

A 69. gy. e. 10. századának katonája, hősi halált halt: 1917. augusztus 28. Zagorje, olasz front. Eltemetve: Zagorje, Hősi temető. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

CSEH ISTVÁN

"...Midőn Velencén a Tóson végighaladtunk, eszembe jutott, hogy itt lakik egy vitézem, aki a háborúban hosszasan mellettem volt s kire meleg hálával gondolok vissza. Cseh István 69-es közlegény. Él-e még a derék fiú? Adja Isten, hogy igen! ..." (Az "őszirózsás" forradalom és a proletárdiktatúra áldozatainak meggyilkolása, lelki és testi megkínzása, 1922. In: József királyi herceg tábornagy ő fensége emlékiratában, 1919. Alcsúth.,04. 5.)

VITÉZ DR. CSÍK LÁSZLÓ

„Saját csapatteste vereségén érzett igaz magyar lelkének elkeseredettsége elszánt haditettre indította, melynek eredménye fölért egy győztes csata sikerével. Csapata, a 69.-ik közös gyalogezred, Novoradomsk előtt

állott harcban az ellenséggel. Az ezred bal szárnyán harcoló IV-ik zászlóalj az oroszok elkeseredett kézitusában széjjel-verték s benyomultak Krepa faluba, mely a 69-esek vonalának hátába esett. Dr. Csík László zászlós, a védelmi állás jobb oldalán küzdő II-ik zászlóalj géppuskás parancsnoka, ezidőtájt éppen a falu közepében tartózkodott, hol fegyvereit javítgatta. Itt értesült arról, hogy az oroszok betörték a faluba, elfoglalták az ezred segélyhelyeit és már az ezred trainjét veszélyeztetik. Erre a hírre két géppuskáját – az ezredparancsnokságának egyenes tilalma ellenére – az útvonal két oldalára állította fel, s az úton a koromsötétben zajongva menetelő orosz zászlóalj 6-8 lépésnyi távolságról pusztító gépfegyvertűz alá vette, miközben harsány hangon egy nem létező zászlóalj vezényelt támadásra. Az oroszok a váratlan támadásra hanyatt-homlok menekültek ki a faluból s csak másnap reggel küldték előre járőreiket. Dr. Csík László zászlós erélyes fellépése, rettenthetetlen bátorsággal véghezvitt hőstette időt adott ezredének, sőt hadosztályának arra, hogy rendezett erővel, új állásokban vegyék fel a további küzdelmet. Ezen hőstettek követő napok egyikén, 1914. december 5-én, sebesülten fogságba esett, honnan 1917. év végén tért haza.” (A Magyar Nemzet Aranykönyve)

dr. vitéz Csík László, a magyar sporttörténelem kiemelkedő alakjának, dr. Csík Ferenc nevelőjével is

azonos. Az anyai nagybácsi - miután az orosz hadifogságból hazatért, pártfogásába vette a Lengvári fiúkat. Ferkót örökbe fogadta, 1923. május 5-én adoptálta, és ekkor felvette a Csik nevet, Lengvári Ferenc helyett Csik Ferenc lett. dr. vitéz Csik Lászlóról a későbbiekben adatok nem találhatóak, valószínűsíthetően Argentínába emigrált, időpontja nem ismert, egy Buneos Aires-i előadásának a megtartásáról viszont van adat: Csik László, vitéz: Az egészség és a hosszú élet titka. (1968. *Mindszenty Magyar Tudományos és Kulturális Akadémia, Buenos Aires.*)

CSINCSA ANDRÁS őrvezető (*Ercsi, 1883-1915. május 10.*) A 69-es ezred II. zászlóaljának 7. századánál szolgált, Szolinka folyó melletti Bukoviecnél folytatott harcok során esett el. Szakaszparancsnoka, dr. Neusiedler Jenő, az egyik legjobb, legtapasztaltabb katonájáról emlékezett meg róla nap-lójában.

CSÍPÓ MIHÁLY hadnagy
1915. májusában a II./69. zászlóalj 7. századának a parancsnoka

CSÓK LAJOS zászlós (*Lajoskomárom, 1892-1915. május 22.*) Az Ostrozec környéki harcokban esett el, egyidőben parancsnokával, Pittner ezredessel.

DARAB FERENC

(*ref.lelkész, Kastélyosdombó*)
A cs. és kir. 44. gyalogezredtől került az ezredhez. Számos ütközetben a legelső vonalban hősi és bátor magatartást tanúsítva 38 hónapon át megszakítás nélkül frontszolgálatot

teljesített, bár erre lelkészi hivatása miatt kötelezve nem volt. Egy ízben megsebesült, majd a román harctérre került, végül az olasz fronton részt vett a piavei ütközetekben, mint a rohamzászlóaljhoz beosztott tiszt. Az összeomlás után, mint utóvéd, szívós kitartással fedezte a visszavonulást. A nehéz és véres ütközetek hosszú során át tanúsított vitéz magatartásá-ért mindössze a II.o. Ezüst vitézségi érmet kapta kitüntetésül. (*Magyarország a világháborúban 1914-1918. Bp. 1927.*)

DEMETER KÁLMÁN százados.
Székesfehérvárott 1915 februárjában felállított, és a frontra indult VIII. menetzászlóalj parancsnoka. A zászlóalj március 23-án érkezett meg az ezred akkori parancsnokságának székhelyére, Balnicára.

DÉNES JÓZSEF. Az orosz fronton Hir György és Dénes József szerkesztette „A Hindenburg Bakák hetilapja a lövészárokból” c. ezred-újságot. Az újságban rendszeresen megjelentek versei és írásai.

Dénes József: IMA

*Miatyánk! Úristen ki vagy a
mennyekben
Száll fel az imádság szomorúan,
csendben
Kicsi gyermek hangja álmosan
elbágyad
Miatyánk! Úristen, álld meg
apámat!
Őrizd meg az orosz ezer golyójától
Őrizd meg az ellen gyilkoló vasától
Őrizd meg, őrizd meg kicsi
gyermekének
Virrasztó, szomorú, féltő
hitvesének.
Valahol, a Kárpátokban egy puska
ellobban
És az őrszem, magyar őrszem,
elterül ott holtan.
Valahol egy kislelőben várja,
hazavárja
A katonát, édesapját egy kis
magyar árva!*

VITÉZ DIÓSD (CHARAMZA)

JÓZSEF tizedes

Egy kora nyári napfényes délelőttön meghívót hozott a posta Charamza József diósd lakos címére: jelenjen meg szülei és a község előljárói kíséretében a Margitszigeti Nagyszállóban - vitézzé avatás céljából. Charamza József 1914-ben vonult be

katonának. Harcolt a Kárpátokban /Uzsoknál megsebesült/, az olasz fronton /Isonzónál ismét megsebesült/, és a francia határvidéken. Már, mint vitéz rész vett Erdély /1940/, Délvidék /1941/ felszabadításában. Összesen öt harctéri érmet tudhatott magáénak.

A vitézzé avatáson magyar öltözékben, kezében fokossal kellett megjelennie. Ünnepi beszédet Horthy Miklós kormányzó mondott, majd kardlappal vállat érintve megtörtént az avatás. Ettől kezdve Charamza József a vitéz Diósd József nevet viselte. Megbecsülésként Érden, Tárnokon földet kapott. A területek messze is voltak, s gyárban dolgozóként úgysem értett a mezőgazdasághoz - a földeket kiadta haszonbérbe. /Egészen 1945-ig, amikor a rendszerváltás következtében azokat tőle elvették./ Az utca, amelyben lakott, egy ideig az ő nevét viselte. Vitézi címével együttjárt a reprezentálás is. Időnként Válra /közigazgatás szempontjából abban az időben oda tartozott Diósd/ kellett mennie

különböző megbeszélésekre. Ilyenkor Herbszt Mihály jegyző úr társaságában hintón tette meg az utat. Illett a helyi előjárósági megbeszéléseken is részt vennie. Egyébként csendes, szerény ember volt, aki családját, faluját híven szerette. *(Görögné Horváth Katica (Diósd) írása. diosdfa.hu)*

Az oklevél szövege:

Én Nagybányai vitéz Horthy Miklós, Magyarország kormányzója, mint vitéz főkapitánya emlékezetül adom mindenkinek, akit illet, hogy a most elmúlt háborúban és az azt követő, szomorú napokban VITÉZSÉGÉNEK és NEMZETI ÉRZÉSÉNEK kiváló tanúságát adó vitéz Diósd József, volt tartalékos tizedest az országos Vitézi Szék javaslatára 1926 évi június 20-án az ország törvényes képviselote egyházi és világi méltóságai jelenlétében annak utána, hogy a vitézi esküt letette, VITÉZZÉ ÜTÖTTEM és AVATTAM. Horthy Miklós

DOMANYIK ISTVÁN, *Adony* (1893 – 1914) Hősi halát halt: 1914. 11. 2. Munkács, katonai kórház. Eltemetve: Munkács, téglagyári temető, VIII. parcella 221. sír. *(Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)*

DOMANYIK JÁNOS adonyi gyalogos, 69/2. század, (1892 – 1915) Elesett: Czepiele (Galícia), 1915. szeptember 21. Eltemetve: Rebana, katonai temető. *(Forrás:*

Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)

EKKER JÁNOS Adony (1894 – 1916) Tényleges katonai szolgálatát 1907-ben a 17-es ezredben kezdte, de a mozgósítás után mint póttartalékos vonult be

a 69-esekhez. 1915. július elején a Pilsenben állomásozó XIII. menetzászlóaljba került beosztásra, majd a fronton a IV. zászlóalj 15. századába. December közepén lövés érte hasát és lábait, combcsontjai eltörték, először a dobrotwori kórházba, majd Lembergbe szállították. Ecker Jánoson a gondos kezelés sem tudott segíteni, 1916. január 9-én meghalt. Eltemetve a Lemberg-Lyczakowsky katonai temető 2587-es sz. sírjában. *(Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)*

ESCHERICH főhadnagy, II. zászlóalj segédtisztje. 1914. augusztusában srappell következtében fejsérülést szenvedett, Sabacra szállították kórházi kezelésre.

EZREDORVOSOK

1870-1909 között az alábbiak neve ismert:

Dr. Anton Hummel, Dr. Markus Rantain, Dr. Mayer Moriz, Dr. Rancin Markus, Dr. Miglic Peter, Dr. Halicka Emil, Dr. Selig Ignaz, Dr. Joseph Eckerth, Dr. Johann Klemm

Dr. Neumann Jakab, Dr. Gutherz Eugen, Dr. Sattler Stanislaus

1870. évi adatok:

Főorvosok:

Lutter Karl, Ferdinand May

Ezredorvos: Joseph Eckerth (kitüntetése: Arany Érdemkereszt)

2. o. ezredorvos: Johann Klemm

A háború alatt szolgálatot teljesítettek: (részadat)

Dr. Istvánffy Lajos ezredorvos

Dr. Klein Armin s. orvos

Az első világháború alatt elesett:

Dr. Horváth Jenő t. segédorvos (Szilágysomlyó, 1888 – 1916. 05. 16.)

VITÉZ ESZES

(ESCHBACH) JÁNOS t. tizedes

(Érd) Gorlice közelében azt a feladatot kapta, hogy egységével hátramaradva biztosítsa százada visszavonulását. Ez nagy harc árán sikerült és méltán kapott érte kitüntetést. (Stencinger Norbert, ÉRDI LAP III. évfolyam 3. szám • 2005. március 10.)

ÉRDI 69-ESEK

„...álljon itt minden 69-es érdi fiatal neve, amelyeket az ezred-könyvekből sikerült kigyűjteni. A levéltári kutatások még bővíthetik e névsort, amelyre minden érdi polgár büszke lehet: *Stencinger Norbert*”

vitéz Alföldi (Antunovits) Mátyás Berziczai (Versits) János, Brust Sándor, Csibrák Péter, Deutsch Ferenc, vitéz Dénes (Drevenka) Mihály, Izinger G. Jakab, vitéz Eszes (Espach) János, Földesi József, Gyuricza Ferenc, Istokovits István,

Istokovics Nándor, Jovicza Dániel, vitéz Kazár (Keszler) Mihály, Keszler Ferenc, Kervarics Pál, Koperda Lőrinc, vitéz Kovács Sándor, Krammer Mihály, Kuhár István, Leskó Pál, Lukáts Antal, Miákits (Grozdits) Sándor Antal Molnár István, Paulovics Gergely, Paulovics Nándor, Pálházi Antal, Poszpisek Antal, Steinhauer János, Szabó Mihály, Szegedi Károly, Szelp Ferenc, Szigetvári József, Szopkó István, Tokics Ferenc.

FARKAS testvérek (Dunapentele)

A nyolc testvér közül 7(!) teljesített frontszolgálatot, erre való tekintettel engedélyezték a legkisebb testvér bevonulás utáni leszerelését. Testvérei közül István, Mihály és Kálmán 69-es katona volt, János tengerész, György 10-es huszár szakaszvezető, Imre és József 17-es honvéd. József és Imre fivérei a háború hősi halottai. (A magyar

huszár: II. altisztek, tisztések és huszárok. Budapest, 1936.)

FEHÉR ISTVÁN (Bicske, 1894. – 1915.)

Az öreg Fehér István, a dolgos földműves, reszkető sorokkal írta meg sorait: „*Fiam, István, önfeláldozó felderítő szolgálata hősiesség teljesítés közben orosz golyótól találva hősi halált halt. Hazájáért áldozta fel ifjú életét a Kárpátokban, 1915. április 2-án...*”

Egyszerű, de megdöbbentő szavak, melyekben egy apa fájdalma zokog, de, melyek egyszerűségükben is a honfíui önfeláldozó hazaszeretet és a ragyogó örök hősiesség hirdetői. Ifjú Fehér István, a 69-es közös gyalogezred egyszerű katonája kiváló vitézségével és hősiességében harcokban kifolyt izzó vérével írta rá nevét az örök dicsőség és hallhatatlanság márványtáblájára. A magyar nemzet kegyelettel őrzi meg emlékét. (*A magyar nemzet Aranykönyve 1914-1918. Budapest, 1921.*)

VITÉZ FEJES (FEJFAREK) JÓZSEF (1890-1972)

Vitézzé avatásakor lakcíme: Diósgyőr, Erdőhivatal. Csurgón született 1890. szeptember 2-án. A Csurgói Református Főgimnáziumban érettségizik. Még az év őszén a Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Főiskola rendes hallgatója Selmecebányában, az Erdőmérnöki Szakosztályban. Tanulmányait jeles - jó eredménnyel végezte. Kiemelkedő sport teljesítményei: birkózásban többször főiskolai bajnok, kardvívásban is mindig dobogós, de egyéb, atlétikai sportágakban is élen jár. Kiváló volt a főiskolai sport egyik különleges ágában, a sörpárbajban is. 1913. október 16-án kinevezik erdőmérnök gyakornokká a Temesvári Magyar Királyi Állami Erdőhivatalhoz, az állást azonban soha nem foglalta el. 1913. október 1-én bevonult egyéves önkéntes katonai szolgálatra. A császári és királyi 69-es (Székesfehérvári) gyalogezredbe sorolják be és itt teljesít szolgálatot az I. világháború végéig, főhadnagy és tartalékosként

százados. Beosztásai: szakaszparancsnok, századparancsnok. Kétszer sebesül: 1914. december 1. és 1915. április 9. Kitüntetései: III. osztályú Katonai Érdemrend, Signum Laudis, I. o. Ezüst Vitézségi Érem kétszer, II. o. Bronz és Ezüst Vitézségi érem, K. u. K. Károly Csapatkereszt, Sebesülési érem. 1918. június 15-ének hajnala már a Piave északi partján éri Fogságba esik. 1919. október 18-ig fogság, valahol Dél-Franciaországban 1919. november 12-én szerel le. Még a katonáskodás alatt, 1917. április 28-án, a földművelésügyi miniszter magyar királyi segéderdómérnökke nevez ki, de a leszerelés után azonnal, november 13-án, beosztást kap az FM-be, az I-B-5 ügyosztályra, és november 16-án sikeres államvizsgát tesz. Az FM Erdészeti Építkezések Ügyosztályán az út és vasút építések központi előadója lesz. 1922. május 14-én erdómérnöki minőségben véglegesítik. A belügyminiszter 1926. június 10-én kelt rendelkezéssel engedélyezte számára a névmagyarosítást, a Fejes név használatát. 1928. január 1-i hatállyal főerdómérnökke nevezik ki. 1929. november 23-án kinevezik a Lillafüredi Állami Erdei Vasút Üzemvezetőjévé, 1930. augusztus 23-ával pedig a Miskolci Erdő lg. alá tartozó Mocsolyástelepi Erdőhivatal vezetőjévé. 1932. március 26-ától a Nagysomi (Diósgyőr) M. Kir. Erdőhivatal vezetője. Kormányzói elhatározásból, 1936. január 1-től a

m. kir. erdőtanácsosi címet adományozzák neki.

1941. június 21-én áthelyezik a minisztérium erdészeti főosztályára. 1942-ben az Erdészeti Építkezések Ügyosztályának a vezetője, és a visszatért területeken, Kárpátalján és Erdélyben beindult építkezéseket szervezi és ellenőrzi. A Kormányzó 1944. július 1-ével miniszteri tanácsosi címet és jelleget adományoz. Ezzel a nagyságos és nemzeti címet használhatja. A közeledő front miatt a minisztérium a Dunántúlra költözik. Hiába gyakorol nyomást rá a miniszter, inkább a helyén marad. A kiürítéssel kapcsolatos, 1944. november 10-én kelt megbízás szerint csoportfőnök lesz. 1944. október 16-án (a Szálasi hatalomátvételnél) kényszer hatására esküt tesz Szálásra, és megbízzák a főosztály vezetésével. 1945. június 22-én kelt határozatban az FM Igazoló Bizottsága vezető állásra alkalmatlannak mondja ki.

1947. április 29-én dr. Tildy Zoltán elnökgazgató kijelöli a MÁLLERD ügyvezető igazgatójának helyetteséül. 1948. március 1-én Tildy arról is értesíti, hogy fizetését az 1944. június 30-i előléptetésének megfelelően az V. osztály I. fokozatába tartozóként állapítja meg.

1948. április 21-én, már Dobi István, arról értesíti, hogy a köztársaság elnöke miniszteri osztályfőnökke nevez ki, IV. osztályú fizetéssel. Ismét miniszter-

helyettesi beosztás. 1949. április 1-én visszaminősítik a MÁLLERD Termelési főosztálya helyettes vezetőjének. 1950. szeptember 13-án áthelyezik a minisztérium erdészeti főosztályára főmérnöknek. Szeptember 18-án újabb esküt tesz, most már a Magyar Népköztársaságra. 1954. október 21-én, átszervezésre hivatkozva nyugdíjazzák. Végre 1955. március 7-től a Bányászati Tervező Intézetnél sikerül elhelyezkednie. Szeptember 1-től az Ellenőrzési Osztályról áthelyezik a Mélyépítési Osztályra irányító tervezőnek. Itt tervezi és műszaki ellenőrzi az Oroszlány 15; 22 és 23-as akna építményeit, utakat, valamint a lyukóvölgyi bánya építményeit is. 1965. áprilisában végleg nyugdíjba megy, már 75 éves. 1970-ben aranydiplomát kap. 1972. április 29-én már nem ébred fel. (Forrás: © 2008 Forestpress.)

FEKETE ZOLTÁN - fényképész, frontfényképész

1883. április 21-én született Győrött Schwarcz Adolf és Klein Antónia gyermekeként. A székesfehérvári iparlajstromban 1907-től szerepel, iparigazolványát október 23-án állították ki. 1909-ben kapott engedélyt a névváltoztatásra. 1908. augusztus 27-én Hungária cím alatt fényképészeti és festészeti műtermet nyitott a Bognár u. 2. sz. házban (az árvaházzal szemben). 1914-ben a polgármesterhez írott levelében felajánlotta, hogy a félárú vasúti

igazolványokhoz szükséges arcképeket kedvezményesen elkészíti. "Tekintve, hogy a mai nehéz viszonyok között a fényképek előállítás csak az esetben lehet jutányos, ha a fényképész tömeges rendelést biztosíthat magának... méltóztassék a város tisztikarának azon ajánlatomat becses tudomására hozni, hogy az igazolványokhoz szükséges arcképeket mű-termemben a legolcsóbb áron és pedig 1 db 1.20, 2 db 1.60, 3 db 2 – koronáért készítem el és az így rendelt képek árából 5%-t a megyei hadbavonultak családtagjai számára van szerencsém felajánlani." 1915-ben ő is bevonult a császári és királyi 69. gyalogezredhez.

„Ezredünk történetében a bátorság, haláltmegvető példái minden naposak ugyan de mégis kiemelendő hidegvérű viselkedés, mit a fényképfelvételein Fekete fényképész lefényképezett, (...) , nem átallott a napokban a rajvonal mögötti erdőben is megjelenni, sőt vakmerősége odáig ment, hogy E. (azaz Escherick) kapitány úr többszöri biztatására magába a rajvonalban is megjelent és felvételezett. E sorok írója szívesen elbeszélgetett volna a „művész” úrral, sajnos azonban őt hivatása másfelé parancsolta s így a rajvonalat nagy sajnálatunkra sietve hagyta el. Mint megbízható forrásból értesültünk, Fekete fényképész szinte ambicionálja csodálatra méltó bátorsággal az effajta felvételeket s szándékában, van adandó alkalommal egy gránát

robbanását is lefényképezni.”
(Hindenburg bakák hetilapja a
lövészárokból, 1915. július 11.)
Felesége a Honvédelmi Minisz-
tériumban kérvényezte leszerelését:

*"Férjem Székesfehérváron az egyik
legnagyobb fényirda tulajdonosa,
ki több alkalmazottat foglalkoztat.
Bevonulása óta az üzemet
beszűntetni s személyzetünket
elbocsájtani kellett, mert vezető
nem volt, s így azok is keresetüktől
elesve nyomorba jutottak."*

Fekete Zoltán hazatért. 1929-ben
megvásárolta a Kempelen tér 1. sz.
házat, ahová később műtermét is
áthelyezte, és ahol 1938-ig
dolgozott.

FELICZI GYÖRGY, Adony (1882
– 1916) Hősi halált halt: 1916.
augusztus 23. Lemberg, Vörös-
kereszt kórház, II. pavilon. A halál
oka: tüdőgyulladás, lövés okozta
gerincvelő szakadás. Eltemetve:
Lemberg, Lyczakowskie temető,
3462. sír. (Forrás: Rózsafi János:
Amikor el kell menni katonának...)

FIALA EMERICH. 1856-ban a 24.
gyalozezred 2.o. századosa. 1868.
november 23-án a 20.
gyalozezredben léptették elő
századossá, onnan került a 69-es
ezred állományába. 1875-évi
sematizmusban rendfokozata
örnagy. 1880-ban már hiányzik az
ezred tiszti állományából.

FLEISCHAMMER KÁROLY
zászlós (Csurgó, 1889-1915. július

21.) Önként jelentkezett katonai
szolgálatra Pécssett. Székesfehér-
várott elvégezte a tiszti iskolát,
1915. márciusának végén került ki
az orosz frontra. 1915. júliusában
Dobrotwor visszafoglalásakor hősi
halált halt.

FÖDELEVICS GYÖRGY Adony
(1893 – 1916) Elesett Panasowka
mellett 1916. május 25-én. El-
temetve: Panasowka. (Forrás:
Rózsafi János: Amikor el kell menni
katonának...)

FREITAG GUIDÓ t. zászlós
(Kapincze, 1895-1915. május 24.)
Pécsi önkéntesként került a frontra.
Kiképzését a székesfehérvári
pótzászlóaljnál kapta, 1915.
márciusában érkezett meg az ezre-
déhez. Alig kéthónapi front-
szolgálat után elesett az Ostrozec
környéki harcokban.

GAÁL DE GYULA, EUGEN. Az
ezred megalakítása előtt a 19.
gyalozezred 2.o. századosa. Az
átszervezések révén lett a
megalakult 69-es ezred tisztje. Az
egykori 19-esek közül 1875-ben
már csak az ő neve szerepel az
egykori alapítók közül a
sematizmusban, akkor 1.o.
százados. 1885-ben továbbra is
százados, az azt követő időszakban
már nincs róla adat, valószínűleg
nyugállományba került. Oka nem
ismert, de a viszonylag gyors
előmenetele után a 69-eseknél
előléptetései elmaradtak.

VITÉZ GALÁNTHAY

(GALLAUNER) ISTVÁN

1914. júliusában a 69./III. 12. századának pk. helyettese, akkor főhadnagy. A háború befejezésekor a 69-es ezred századosa. 1921. szeptember 1-től őrnagy, a m.kir. 1. honvéd ezred II. zászlóaljának parancsnoka. (1927.) Vitézzé avatásakor már ezredes.

GALLAUNER BÉLA főhadnagy

Hivatásos katonatiszt, 1909-ben az állománytábla szerint zászlós. 1914. júliusában a 69./III. 12. századának pk. helyettese, 1914. szeptember 10-én megsebesült a szerb fronton. 1916. nyarának elején a veszteségek pótlására a havonta indított menetzászlóaljakon kívül kénytelen

volt a hadvezetés rendkívüli pótzászlóaljakat felállítani. Így került a 69-es pótzászlóaljnál – már Pilsenben - felállításra az „Auser-

tourliche Marrassbataillon Juli”, melynek parancsnoka volt. Tadvorcében egyesítik az egységet a XXII. menetzászlóalj maradványaival, a tiszteket, embereket beolvasztják az AMB zászlóaljba, amelynek parancsnokságát Tannert Erich főhadnagy vette át. Új beosztást készítettek, az új zászlóalj egyik századának, lett a parancsnoka. A Pilsenben elkezdett katonai kiképzés Zadvorcén folytatódott. 1916. 08. 5-én a Ratycse falu melletti 395-ös magaslat visszafoglalási kísérletekor századparancsnokként esett fogságba (?)

GÁLICZ DONÁT

főpatkolómester (Csókakő, 1878-)
1899-ben vonult be tényleges katonai, szolgálatra a 69. k. gy. e.-hez Székesfehérvárra. A patkoló és a 2 éves gyógykovács tanfolyam elvégzése után a gr. Hadik 3. h. e.-hez helyezték át Aradra, ahonnan az 1903. évben. Grodekbe került, ahol 1912-ig szolgált, amikor is Sopronba vezényelték. A háború kitörésekor innen vonult az orosz harctérre, ahol 1918 jan.-ig teljesített szolgálatot. Ekkor súlyos tüdőgyulladással kórházba került. 1929. évi június hó 1-én nyugalomba vonult és a főváros szolgálatába lépett. Kitüntetései: Kor. ez. érd. ker. a vit. é. szál., Br., K. cs. k., H. e. é., 60 éves jub. ker., 1912—13. m. e. ker. és a 20 éves szolg. jel. (A magyar huszár: A magyar lovaskatona ezer évének története...3. - A magyar huszár

fényképcsarnoka - II. altisztek, tisztesek és huszárok. Budapest, 1936.)

GELENCSÉR JÁNOS adonyi gyalogos (1890 – 1917) Hősi halált halt 1917. augusztus 8-án Fűrészfalvánál (Ferestau, Románia). Eltemetve: u.o. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

GÉVAI FERENC, Adony (1883 – 1915) Hősi halált halt Dobrotwornál 1915. december 21-én. (F: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

GÉVAI FERENC póttartalékos, Adony (1892 – 1915) Elesett: 1915. április 1-én, Hlubok Wich hegyen ((Galícia). Eltemetve: Dobrotwor. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

GÉVAI JÓZSEF Adony (1890 – 1915) Hősi halált halt 1915. április 12-én Parilownál (Galícia) Temetési helye nincs feljegyezve. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

GÉVAI JÓZSEF póttartalékos, Adony (1892 – 1915) A tábori lelkészlet feljegyzései szerint a Hlubok Vrch magaslatán folytatott harcokban halt hősi halált, az orosz tüzérségi támadások miatt sem a halottakat, sem a sebesülteket nem sikerült kimenteni, az állások közelében, a hóban temették el őket társaik. A harcok elmúltával a halottakat összeszedték és egy új helyen kialakított hősi temetőben helyezték őket örök nyugalomra.

(Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

GOLDONI SANTO százados. 1907-ben főhadnagyként az ezred állományába tartozott, tényleges szolgálati helye a Katonai Térképészeti Intézet volt. A háború kitörése után már századosként a fronton teljesített szolgálatot.

„...A parancshoz híven a reggeli szürkületben vette át a 69-ik közös gyalogezredbeli kemény magyarokból álló századával a 600-as jelzésű Zalarszki nevű magaslatot, melyet eddig Goldoni százados védett...” (A Magyar Nemzet Aranykönyvében – Vida Ferenc címszó) 1914. decemberétől a II. zászlóalj parancsnoka, súlyosan megsebesült a Bukowa melletti harcokban.

GÓZON JOHANN százados Személye azért érdekes, mert a K. k. Militar Schematismus adataiban neve elsőként szerepel, mint akit a *Katonai érdemkereszt*tel tüntettek ki a 69-es ezred állományából. Hogy mennyire pontos ez az adat, nem tudni, mert ugyanezen összeállításban már 1859-es (!) dátummal szerepel az ezredből Diemmer Franz, Trupkovic Johann és Karl Maywald kitüntetettek nevei.

VITÉZ GÖNDÖCS ISTVÁN (LÁSZLÓ?)

Káplár, aki egy olasz rohamzászlóalj visszaverésében szerzett elismeréskeltő érdemeket.

Az állásaikból kiszorított olaszok ugyanis hamarosan támadólag léptek fel és heves rohamokat intéztek csapatain ellen. 1918. június 18.-án egy ellenséges zászlóalj betört állásainkba és Göndöcs káplárt géppuskájával együtt foglyul ejtette. Egy őrizetlen pillanatban egy szikla mögé rejtőzött el egyik társával, és amikor az olaszok ellentámadásaink következtében hátrálni kényszerültek, sorjába lőtte le a hátráló olaszokat, miáltal nagy riadalmat okozott soraikban. Lelőtte többek között azokat az olaszokat, akik géppuskáját akarták elhurcolni, s ez által megmentette azt zászlóaljának. (*A magyar nemzet Aranykönyve 1914-1918. B.pest, 1921.*)

GRÜLL MIHÁLY Adony (1887 - ?) Hősi halált halt Göznél, eltemetve Görzben. (Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)

GYÜRKY FERENC tizedes (Dunaföldvár, 1882-) 1904-ben vonult be a 69. gy. e.-hez. 1915 márc. 15-én a 10. k. h. e.-hez,

Székesfehérvárra, ahonnan máj. 10-én már az orosz frontra vitték ki. Ott azon év nov. 10-én orosz hadifogságba esett, ahonnan szökve 1918 szept. 2-án ért haza. Kitüntetései: K, cs. k. és H. e. ié. Sógorai: Lindinger Ferenc és L. István a világháború hősi halottai. Testvére Gyürky János, mint hidász küzdött az orosz és szerb frontokon. (*A magyar huszár: A magyar lovaskatona ezer évének története, Budapest, 1936.*)

HAMVAY GYULA

Hírlapíró. Szül. 1852-ben Dunaföldvárott Tolna; középiskoláit Baján és a budapesti gimnasiunban végezte. Azután a katonai pályára lépett és egy évi tényleges szolgálat után a budapesti hadapródiskolába került, melynek elvégzése után csapatszolgálatra vonult be a 69. gyalogezredhez; majd a lovassághoz helyeztetett át és az 1878. boszniai hadjáratban, mint segédtsízt vett részt. Ekkor kezdődött hírlapírói működése: az 1878. mozgósítás alkalmával, különféle híreket írt a hírlapokba; Boszniából pedig a hadjárat alkalmával több napilapnak Boszniai levelek cz. megírta az érdekesebb dolgokat. A hadjárat után munkatársa lett a Budapesti Botenak, az Ung. Allg. Politische

Correspondenznek, a Budapesti Sürögönynek és a M. Hiradó cz. könyvatos lapoknak. 1879. nov. 14. megindította a Híracsarnok cz. könyvatos lapot, melynek azóta szerkesztője s kiadó-tulajdonosa. 1893-ban, gróf Széchenyi Ödön basa konstantinápolyi tűzoltó hadparancsnok jubileuma alkalmával, nagyobb keleti utat tett és Konstantinápolyban időzése alatt a török szultán az első osztályú Tachlisje érdemrenddel tüntette ki. (Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái.)

**VITÉZ HARASZTOSI
(STEIGERWALD) JÓZSEF**
(*Németkér*) szakaszvezető

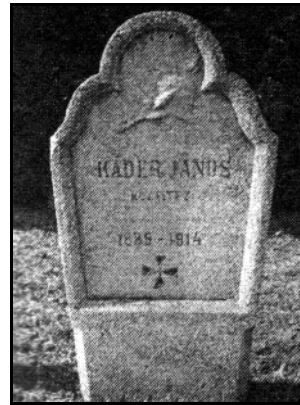
Steigerwald tizedes az első rohamjárórt vezette át a Piave túlsó partjára és halálmegvető harcok között nyomult előre mindaddig, amíg parancsot nem kapott az előrenyomulás beszüntetésére.

Közben észrevette, hogy két olasz géppuska tüze súlyos veszteségeket okoz a Piavén átkelő 3. bosnyák századnak és az átkelt részek előrehaladását szüntelenül heves

tüzeléssel akadályozza meg. Sajat elhatározásából az olasz géppuskák mögé került s hirtelen rajtaütéssel elnémította az annyi sok bajtársának pusztulását okozó két géppuska-szörnyeteget. A következő napok harcaiban két olasz ágyút és számos aknavetőt zsákmányolt s kiváló része volt abban, hogy nagyszámú fogoly jutott kezeink közé. (A Magyar Nemzet Aranykönyve)

HÁDER JÁNOS, Adony (1892 – 1914) Tényleges katonai szolgálatát töltötte a III. zászlóaljnál, fiatal szervezete és jó állóképessége valószínűleg átsegítette a hadműveletek első heteinek megpróbáltatásain. A 12. századba tartozott, szeptember 26. körüli harcokban életveszélyesen megsebesült.

Hősi halált halt agylövés miatt 1914. október 11-én Pécsen, a katonai tartalékkórházban. (F: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)

HARDY LÁSZLÓ zászlós
(Kalocsa, 1896-1915.) Önkéntesként jelentkezett a frontszolgálatra, tiszti kiképzést kapott. 1915. májusában, Galíciában súlyosan megsebesült, egy hadikórházban hunyt el május 29-én.

HAUSNER OSZKÁR alezredes.
Az ezredparancsnokság állományába tartozott, 1907-ben a nagyszebeni K.u.k. Hadapródiskola parancsnoka. (Az intézetet 1869-ben alapították, az első világháború befejezéséig működött.) 1911-ben hunyt el.

HELLENÁRT JULIUS azonos az alábbi cikk szerzőjének édesapjával, -„*S mint k. u. k. katonatiszt gyermeke,...*” - aki a temesvári cs. és kir. hadapródiskolában végzett. A sematizmus adatai szerint 1909-ben hadnagya.

Hellenart Gyula - Dániától a Doberdóig:

„...Kíváncsi vagyok egyébként, most már persze hiába, vajon tudta-e apám, amit én is csak nemrég óta

tudok, nevezetesen, hogy a kőszegi intézetet 1856-ban az a Jellasics bán és császári tábornagy alapította, aki pár évvel később az ő hajdani, nosztalgikusan emlegetett gyalogezredének, a székesfehérvári 69-esnek az első ezredtulajdonosa is volt. És aki... de hagyjuk ezt.” - *Az ezred első tulajdonosa helyesen Georg Graf von Jellasics de Buzim tábornok volt!*

HEROLD VON STODA, JOHANN (1859. december 23. – 1921. november 16.), 1885-ben az ezred őrnagya, néhány évvel később más egységhez helyezték. 1914-től vezérőrnagy (GM), 1917-ben tábornagy.

HÉGER ANDRÁS címzetes őrvezető, Adony (1888 – 1916) Elesett 1916. június 18-án – Cholodzyani Súd (Galícia). Eltemetve: u.o. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

HLATKI DEZSŐ százados (Ragusa, 1899-1917. szeptember 11.) A 69. ezred III. zászlóalja egyik szakaszának főhadnagyként hősi halált halt parancsnoka. Részes volt a zászlóalj legfényesebb sikereinek. Ha portréja még nem is került elő, a zászlóalj életét megörökítő fényképei nyomtatásban is megjelentek volt tiszttársa, Vasadi Balogh György: *Fegyverben...* c. könyvében

VITÉZ HIR (ADONYI) GYÖRGY
- *lsd. a fejezet végén*

HOCHSTOCK JÁNOS t. zászlós
Pécsi önkéntesként jelentkezett katonának. Hathetes székesfehérvári alapkiképzés után érkezett meg a frontra. 1915. május 24-én, az Ostrozec környéki véres harcokban hősi halált halt. Születési éve az elesettek névsorában nem került feltüntetésre.

HOHOLIN GYULA őrnagy.

1910-ig a III. zászlóalj parancsnoka volt – vakbélgyulladás következtében hunyt el a mostari csapatkórházban.

HORKAY hadapród, zászlótartó.
(*Budapest, 1897. – 1914. aug. 19.*)
Fejlövés következtében elhunyt.

HORVÁTH JÓZSEF.

Kezdeményező szellemű, akarat-erős és férfiasan bátor altiszt; alattvalóink ragyogó mintaképe. „Ezt írja róla kitüntetési javaslatában ezredese a 69-ik gyalogezred parancsnoka. Majd így folytatja: „1915 május 4-iken önként jelentkezett a Jawora magaslat felderítésére és a felderítés alapján sikerült a hírszerző különítmény parancsnokának egy olyan állást elfoglalni, mely lehetővé tette a magaslaton levő, körülbelül egy zászlóalj erősségű ellenséges erő körülzárását.. Horváth József őrmester különösen kitűnt május 19-én az Ostrozecről északkeletre

fekvő orosz állások elleni támadás során. Tündöklő példaadásának köszönhető, hogy dacára az ellenség többoldali gyalogsági, géppuska és tüzérségi tüzeinek, legénysége nem hátrált meg, hanem nyugodtan kitartott. Ezt a bátor, tetterős őrmestert az arany vitézségi éremmel való kitüntetésre javaslom. Krause ezredes.” Gyönyörű elismerő szavak, melyekre méltán lehet büszke egy érdemdús, derék katona. (*Forrás: A Magyar Nemzet Aranykönyve*)

VITÉZ DR. HORVÁTH KÁZMÉR, századparancsnok

(*Felsőszentmárton, 1893 – Mohács, (?)*) Vitézzé avatásakor tartalékos főhadnagy Mohácson. A III. zászlóaljban teljesített katonai szolgálatot. 1916. augusztus 19-én írt képeslapjának a hátoldalán a következőkről tájékoztatta ismerősét:

„Ma éjjel leváltottak bennünket s ezeket a sorokat tartalékból írom már. Így maradunk 15 napig – a legénység kidolgozása miatt... Szerencsésen újra kiálltam egy hatalmas pergőtűzet. Hála az égnek, senki sem vezett bele. Most századparancsnok vagyok, ”

Rövid életrajzát az alábbiakban foglalta össze:

„1893-ban Felsőszentmártonban született. A pécsi áll. főreáliskolát

végezte. Jogi és áll. tud. doktorátust is Pécsen tett. A világháborút a 69. és 105. gy. e.-ben harcolta végig, mint főhadnagy szerelt le. Kit: tiszti ezüst vit. érem III. o. kat. érem, kétszer a Sig. Laud., kis ezüst, bronz vit. érem, II.o. német vas k., Károly csapatkereszt, seb. érem, hadi emlékérem, 1912-13. emlék kereszt, Polonia Restituta lovagr. Lovag- kereszt. 1919-ben a „Pécsi Est” szerkesztője, 1920. március 15-én letartóztatták a szerbek, a börtönből megszökve Kaposvárra ment, belépett a nemzeti hadseregbe. A baranyai ügyek előadója, a Somogyi Ujság szerkesztője lett. A nemzeti hadsereggel visszatért Pécsre, a „Pécsi Est” felelős szerkesztője a megszűnéséig. 1925-ben Mohácson megválasztott v. aljegyző (polgármesteri titkár), 1931 óta az árvaszék ügyeit vezeti, az idegenforgalmi bizottság előadója. M: - Baranya demográfiai fejlődése (1923.), Mohács útmutatója, (1926.), Trónöröklési jogunk fejlődése (1926.), Az ági vagyon szerepe a magyar örökösödési jogban, (1927.). Mohács címerének fejlődése és kialakulása (1928.), Mohács II. József korában (1929.), Mohács fejlődéstörténelmének vázlata, (1930.), Baranya és a trianoni békeszerződés revíziója (1932.), Kétezer éves Mohács (1933.). A Janus Pannonius társaság lev. tagja. Ezen ismertetőbe a „Mohács múltja és jelene” c. tanulmányt írta.” A III. zászlóalj első háborús éveiről szóló írásai

megjelentek Dr. Vasadi Balogh György. Fegyverben c. könyvében.

ISMERETLEN 69-ES Szanyi Miklós gyűjteményéből került elő a fényképe. Az 1917. körül készült fényképen jól látható, hogy a megalakított rohamosztag tagjaként szolgált.

JANOTA SZANISZLÓ hadnagy,
1912-ben hunyt el.

KADLEC ANTAL, százados.
1914. 09. 10-én a szerb fronton hunyt el.

VITÉZ KAPUVÁRY (HORVÁTH) GYULA (1897. december 14.-) Hivatásos katona-

tiszt, szolgálatának kezdete: 1915. május 7. Avatásakor százados, az egri 14. honvéd gyalogezred I. zászlóaljának parancsnoka. 1938 május 1-től őrnagy. 1942-ben alezredes, 1944 január 1-től ezredes, honvéd szak-szolgálatos tiszt.

KARMESTEREK - Az ezred zenekarainak ismert karmesterei: Hickl Josef (1825-1910), Horak Josef (1874-?) 1914-ben még aktív szolgálatos. Kral Josef (1860-1920) Leibold Karl, Schwarz Karl, Sechter Eduard – Leithner ezred. A „Gablenz marsch” szerzője, Svadbik Julius, Riedel Hugo (1879-?) Garn.Mus.Castelnuovo Ragusa (Dubrovnik), Hornik Karl (1833-1862) Fjg.Bat. 2

KARAY LAJOS nyugalmazott csendőrtiszthelyettes. * 1883. *Gárdonyi*. Tényleges kat. szolg. a volt cs. és kir. 69. gy. e.-nél töltött s utána 1908-ban a csendőrség kötelékébe lépett. Itt a Fehérmegyei csendőr-kerületben szolgált és 1927-ben több elismerés után nyugalomba vonult. Azóta Balatonarácson él 1929-től főparancsnoka a tűzoltótestületnek. Községi képviselő, a NEP körzeti titkára, 4 évig volt levanteoktató a községben. Vezetése alatt a tűzoltótestület 1933-ban a körzeti versenyen II. helyre került. (*Zalavárm. ismertetője. Sopron, 1935.*)

KARDOS (KRECS) JÓZSEF A székesfehérvári 69. gyalogezred egykori katonájának, a gárdonyi Kardos Józsefnek csaknem 70 oldalas füzetéből származik a következő versrészlet. Az I. világháború előestéjén, 1914. február 23-án Dalmáciában, az Adria partján írta le az „Édesanyám név- napjára” szóló sorokat:
„Édes anyám, s édes anyám,
Jaj de fáj a szívem.
Mily nehéz most távol lenni,
Attól, akit szeretek.
Mégis édes, ha távol is,
De velük ünnepelni.
Mert tudom, hogy édesanyám
Nem szűnt meg szeretni.
Szeret ő még, s él mivelünk,
Tehát örülhetünk...”

(Gelencsér József: Amikor a levelet rajzolták... Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának ingyenes lapja XI. évfolyam 5. sz., 2005. május)

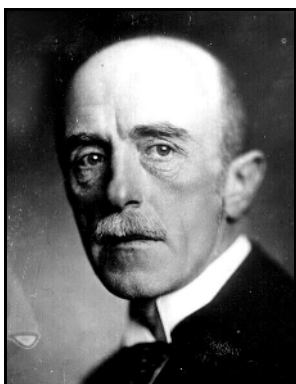

VITÉZ **KAZÁR**

(KESTLER) MIHÁLY (*Érd*)
Kazár (Kestler) Mihályt már civil életében is különösen bátor embernek tartották. E tulajdonságát megtartotta a harcmezőn is, ahol négy évet szolgált, majd fogságba került. (*Stencinger Norbert, ÉRDI LAP III. évfolyam 3. szám 2005. március 10.*)

VITÉZ KERESZTES-FISCHER

FERENC 1929-től vitéz (*Pécs, Baranya vm., 1881. febr. 18.-Vöcklabruck, Felső-Au., 1948. márc. 3.*): ügyvéd, főispán, miniszter. - A pécsi püspöki jogakadémián és a budapesti tudományegyetemen tanult, jogból doktorált és ügyvédi vizsgát tett.

Pécsett ügyvéd és jogtanácsos. 1915. I-1918: a 69. cs. és kir. gyalogezred főhadnagya, súlyos sebesülése után leszerelték. 1918. XI-1920. VIII: a szerbek megszállta Pécsett a takarékpénztár ügyésze, a kommunisták és a megszállók ellen küzdött, amiért a szerbek 2 hónapra bebörtönözték, majd Valjevóba internálták. 1921. X. 10: Baranya vm. és Pécs kormánybiztosa, majd főispánja, 1925. XII-1931. VIII: Somogy vm. főispánja is. Károlyi Gyula, majd Gömbös Gyula kormányában 1931. VIII. 24-1935. III. 4: belügyminiszter.

A kommunista aknamunka ellen ő vezette be 1932. VII. 1-X. 1: a statáriumot és a gyülekezési tilalmat. Lemondása után a Magyar

Nemzeti Bank külső szakértője. 1932-35: a Nemzeti Egység Pártja programjával a rétsági kerület országgyűlési képviselője. 1936. I. 4-1938. V. 16: a Pénzügyi Központ. elnöke, felsőházi tag. 1939: a Magyar Élet Pártja programjával Kaposvár országgyűlési képviselője. 1938. V. 14-1944. III. 22: belügyminiszter., 1941. IV. 3: tényleges miniszterelnök, 1942. III. 7: a miniszterelnöki és a külügyminiszteri teendők ideiglenes ellátásával is megbízva. 1937: kezdeményezésére alakították meg a Nemzeti Önállósítási Alapot és Tanácsot. Keresztes mondatta ki a köztisztviselők egyesületi és párttagsági rendeletében az összeférhetetlenséget a (hungarista és szocdem.) nemzetellenes mozgalmakban való részvétellel, betiltotta a (mozgalmi) egyenruha viselését, főlöszlatta a szabadkőműves kapcsolatú „jótékonyági” egyesületeket. 1939. II. 24: betiltotta a hungarista mozgalmat. 1944. III. 19: a német megszálláskor tényleges miniszterelnökként (náciellenes fölfogása és magatartása miatt) a Gestapo letartóztatta és a mauthauseni koncentrációs táborba hurcolta. 1945. IV. 30: az amerikaiak a flossenbürgi táborban szabadították föl, ahonnan súlyos betegen távozott. 1948-ban tüdőrákban halt meg. Hamvait 1999-ben hazaszállították és Pécsett temették el. (*Wikipédia*)

KIRÁLY JÓZSEF (*Adony, 1892 – 1914*) A háború kitörésekor tényleges katonai szolgálatát töltötte a III. zászlóaljnál, Adony első hősi halottai között kell róla megemlékezni. 1914 novemberében százada, a 11. század, sikertelen szuronyrohamot intézett a szerb állások ellen, valószínű, hogy ő is akkor sebesült meg olyan súlyosan, melybe november 12-én belehalt. Ott temették el a Zapolje melletti állások rögtönzött temetőjébe, sírjának helye ma már beazonosíthatatlan. (*Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...*)

KISS JÓZSEF (*Kisszékely*)
"...Ellenzős katonasapkában áll a képen. A lába szárán a K.u.k. hadseregben rendszeresített fásli. Kihúzza magát, de így is elesettnek, riadtnak látszik. Fakó a háttér, fakó ő maga is, az első világháborús baka. „Hozzá kényszerítettek” – mondja Zsuzsa néném. Ez a férje, Kiss József, a mi „sógor bácsink”, akivel legalább negyven évig élt házasságban. Anélkül, hogy ezt a kényszert, amit most emleget, akárcsak megsejdíthettem volna, amikor még élt a férje. Hiszen a szélütése után évekig ápolta, forgatta, etette, tisztába tette. Úgy tudtam, zokszó nélkül. Gyerekük nem született, az öregasszony apámra és ránk, a testvére unokáira zúdította túlcsonduló, ki nem élhetett anyai szeretetét. A férje mindig szótlan

volt, háttérbe húzódó. Örök bánata maradt, hogy nem nőtt szőr az arcán – márpedig mit ér egy férfi bajusz nélkül? A kíméletlen népnyelv nem is kegyelmezett neki: Bórbajcú volt a ragadványneve. Bórbajcú Kiss József....A szekrény aljában meg zsebkendőbe csomózott fémpénzeket találtam. Egy rubel ötvenvalahány kopejkát a cár arcképével. Ez volt Bórbajcú Kiss József első világháborús hadizsákmánya. " (*Lázár Ervin: Zárványok - részlet*)

KISS MIHÁLY (*Tordas*)

Több képeslap méretű fényképet is küldött magáról családtagjainak, barátainak. Arra való utalás sajnos nincs a lapok hátulján, hogy e.ü. katona volt-e a pilseni pótzászlóaljnál, vagy lábadozása alkalmával készült-e a felvétel. Az egyik kép elő-, és hátlapján a következőket írta:

„Tek. Zsakó István úrnak, Fejér megye, Tordas. Up. Martonvásár

(Fa.): Kiss Mihály K.u.k. Inf. No.69., III. Ersatz komp., Plzen, Bohémia.

Ezúton tisztelettel küldöm e pár soraimat, ha szívesen fogadod. Tudatom veled, hogy mióta eljöttem hazulról, még nem voltam otthon. Képzelheted, hogy szeretnék haza menni! Csakhogy kevés a kilátásom, no de nem baj, csak egészség legyen, majdcsak megsegít az Úr Isten! Ezt fogadd tőlem emlékül. Tisztelem a lányokat, neked jó egészséget kívánok. Isten veled, maradok tisztelettel, barátod: Mihály Tisztelem a bátyád, talán már otthon van.”

KOPJÁR JÓZSEF (1897-1916)

Az ezred III. zászlóaljánál teljesített frontszolgálatot. Önkéntesként, – a tartalékos tiszti iskola elvégzése után – igen fiatalon, 19 évesen vesztette életét. Az ő adatai sem szerepelnek a 69-es ezred hősi halottairól közreadott veszteséglistán. Amint a sírkövébe vésett szavak is megörökítették, hazai földön, a pécsi katonai temetőben nyugszik.

„69-es hadapród jelölt
Egyetlen fiunk
az olasz harctéren elesett
Bánatos szülei hozatták haza.”

(The WWI Military Cemetery in the City Cemetery of Pécs)

KORNAI (KRALOVÁN) ISTVÁN

(1870-) Hírlapíró, a 69. ezred volt altisztje. „Fő- és székvárosi hivatalnok, szül. 1870. jún. 21.

Székesfehérvárt, hol atyja szücs volt; iskoláit Váczon és Budapesten az V. kerületi kath. főgymnasiunban végezte. Bécsben volt önkénytes, hol egy politikai verse miatt a tiszti vizsgán megbuktatták és így két évet szolgált. Jelenleg Budapesten a városnál számgyakornok. A mult évben sajtópöre volt és elítélték egy hónapra. Költeményeket írt 1889 óta a Bolond Istókba (hazafias ódákat és szatirákat), a Képes Családi Lapokba (1893-94.) és a Székesfehérvári Hirlapba, Magyarországra s vezércikkeket a Népvezérbe, A Nép Zászlójába. Népszövetségbe sat.; tárczákat, elbeszéléseket a szépirodalmi lapokba. *Munkái:* 1. Katonadalok. Bpest, 1893. (Ism. Föv. Lapok 138. sz., A Hét 24. sz., Budapesti Hirlap 144. sz.) 2. A jövő. Költemények. U. ott, 1897. (Ism. Vasárnapi Ujság 29., Hazánk 208., M. Szemle 25., Föv. Lapok 8. sz.)” *(Szinyeyi József: Magyar írók élete és munkái.)* • 1898. március 16-án a Petőfi-szobor előtt dr. Molnár Jenő, dr. Víg Viktor és Kornai István mondott beszédeket, illetve tartott szavaleletet. Kornai elszavalt versét rögzítette is egy „Segédfogalmazói jelentés a főkapitány számára” *[...] A nép kínos vérkönyvében És verejték-tengerében Vigan fürdik a sok here, - És a népnek nincs kenyere! Elnyomottak, egytől-egyig Egy táborba jertek! Magyarok, a szabadságnak Új harca közelget!*

*Kánaán volt ez az ország, -
És már végkép kiszarolták.
Bőrünk már a csontig sorvadt, -
S most bőrünkön alkudoznak,
Tusakodó népfajoknak
Koncul odavetnek.*

Magyarok, a szabadságnak

Új harca közelget! [...]

• 1898-ban bíróság elé idézték, mivel a vád szerint egy leközlött cikkével megsértette a közös hadsereg becsületét. Az esküdszék Kornai Istvánt a rágalom vétsége és lázítás büntette alól fölmentette, a becsületsértésben azonban vétkesnek mondotta ki s ezért őt a bíróság egyhónapi fogházra és 10 forint pénzbüntetésre ítélte. Kornai köteles volt az ítéletet a "Népvezér" első lapján közzétenni. (Mellékletek – A megsértett hadsereg.) • Annak ellenére, hogy a „Vasárnapi Ujság” közölte verseit – lsd. Szinnyei – a lap 1893./ 30-ik számában a következő kritika jelent meg a Katonadalok c. kötetével kapcsolatban: "Kornai István. Katonadalok. Budapest, 1893. Szerző a kis kötetet előszóval vezeti be, melyben elmondja, hogy az Előhangok című rövid ciklus kivételével, a kötet valamennyi költeményét kétévi katonáskodása alatt írta; melynek nagyobb részét Ausztriában szolgálta le, s az ott állomásozó magyar ezredeknél lelkileg-testileg sokkal többet szenved a magyar ember, mint a hazában szókelő ezredeknél. Keserű tapasztalait és reflexióit mondja el a kötetben. "Talán meghallja a nemzet". Ha

meghallja-e ? végzi az előszót. - Aligha; mert Kornai István gyenge poéta, s közönségünk hazafiságból aligha hajlandó egy kötet rossz - kivételesen közepszerű - verset végig olvasni."

KORNHOFFER ALFONZ

százados. 1912-ben helyezték az ezred állományába. 1914. szeptember 10-én a szerb fronton megsebesült.

KOVÁCS GYÖRGY halála.

„Mindent felülmuló veszteség érte a magyar sportot. Kovács György április 1-én a harctéren hősi halált halt. A Beszkidekben egy galád orosz dum-dum golyó oltotta ki fiatal életét, a melyhez a magyar atletika sok nagy dicsősége és még több s nagyobb reménye fűződött. Az a szeretet, amelyet a békés időben a sport iránt érzett s az a lelkesedés, a mellyel azt üzte, a háboru kitorérékor harcvágygá lobbant a lelkében és elszántan, szinte boldogan ment a harctérre – meghalni. Alig két hete, hogy lapunkban közöltük azt a hírt, hogy Kovács György az ellenséggel

szemben tanúsított hősiességéért a nagy ezüst éremmel való kitüntetést kiérdemelte és most már a hős halálát kell jelentenünk. A versenyek hőse – a harctér hőse lett. És az ő halálának „hősi” jelzője nem pusztán epitheton ornans, hanem színvalóság.

A vitézségi érmen kívül, a melyet a Piaski-hegyen táborozó oroszok ellen intézett rohamban tanúsított halálmegvető bátorságával szerzett meg, azok a fájdalomtól átítatott sorok is ékesen bizonyítják, a melyekben az ő harctéri szereplésének legközvetlenebb tanuja: Schön Dezső, 69. gyalogezredbeli tart. hadnagy, Kovács György századparancsnoka közölte lapunk szerkesztőségével a fiatal bajnok elesését.” (*Újsághír, 1915. április, közredava: huszadki-század.hu*)

KOVÁCS ISTVÁN (Kaposvár), mint 69. gy. ezredbeli, szerb, orosz és olasz frontokon harcolt. Unokatestvére: Kovács Lajos, mint 69-es 1916-ban az orosz harctéren hősi halált halt.

KOVÁCS JÁNOS alezredes, zászlóaljparancsnok

(*Granat-Neusiedel, 1866. április 11. – Moson, 1927. február 26.*)

1914. júliusában a 69./III. 12. századának pk. helyettese, akkor főhadnagy. A háború befejezésekor a 69-es ezred századosa. 1921. szeptember 1-től őrnagy, a m.kir. 1. honvéd ezred II. zászlóaljának parancsnoka. (1927.) Vitézzé avatásakor már ezredes. Az egykori 69. k.u. k. gyalogezred III. Önálló zászlóaljparancsnokának életét Enzsöl Imre kutatta és állította össze. Ebből olvasható az alábbiakban Kovács parancsnok katonai pályafutásának az a szakasza, melyet 69-es tisztként töltött el:

„1910-ben került a 69-es közös gyalogezred III. zászlóaljához, mint parancsnok. A balkáni ellentét újabb kiéleződése előtt Kaposváron, majd Budapesten tartózkodott. Innen került Bilekre. A zászlóalj a Dél-Dunántúlon állomásozó - Fejér és Tolna megyei feltöltésű – 69 cs. és kir. gyalogezred elszakított, önálló részeként tevékenykedett. A második balkáni háborúhoz kapcsolódó 1912-1913. évi mozgósításokban a zászlóalj részt vett és ezért Kovács őrnagy is emlékkeresztet kapott... A zászlóaljat bevagonírozták és Mosztáron át elszállították a bosnyák - szerb határ közelébe. A 4. hegyidandár kötelékében, Oklanicánál lépett a zászlóalj hadi területre a Drina határfolyó

vonalan, a Rim mellett. Közvetlen parancsnokuk a lengyel Kono-pitzky Tódor vezérkari ezredes volt. A báró Thollmann Ignác altábornagy vezette 18. hadosztály volt a magasabb egységük a XVI. hadtesten belül.[...] Az orosz előretörés miatt ugyanis a boszniai frontot meg kellett gyöngíteni és rövidíteni. De szeptember 6-án a zászlóalj ismét átkelt a Drinán és Cafcicinél visszavetette a szerbeket, majd Grob-Debero-Oszolje mellett védelembe ment át. A nyugtalanító hadmozdulat bevált, és már az első hadműveletekben kitűnt, hogy a Kovács vezette önálló egység jól harcol. A II. szerb offenzíva alkalmával, 1914. november 2-án Screbenica felé nyomult előre a Kovács-féle zászlóalj, a Drinán átkelve Zakasanic felé. Itt bravúros támadással elfoglalta a közel ezer méter magas Zapolje magaslatot.[...] Itt kereste fel Konopicky tábornok, dandárparancsnok és elismerését fejezte ki Kovácsnak és katonáinak. "Azt ugyan nem szabad mondanom, hogy ti vagytok a legjobbak, de azt mondhatom, hogy Nálatok nincs különbség." A zászlóalj ezután is a Drina folyó mellett maradt, biztosított az ellenség betörésével szemben. Ebben az időben a Kárpátokból sikerült teljesen kiverni az orosz seregeket. Az ezred másik három zászlóalja részt vett ezekben a harcokban. Az ezred is feladta a már elfoglalt északi szerb területeket és 1914 szeptemberén az orosz frontra

vonatozott. Sabornál kirakodva részt vett a II. lemergi csatában, majd visszavonták őket a Kárpátok védelmére. [...] Az ezred 1917 májusáig a keleti fronton maradt. Kovács János önálló parancsnoki státusza megmaradt, de zászlóalja természetesen szintén Hindenburg kitüntető nevét használta. [...] A XVI. hadtest, a Jenő főherceg /vezérezredes/ vezette Isonzó hadsereg része lett. A Hindenburg zászlóalj Monte Sabatinónál került harcba 1915. május 27-én. Ez a hegy volt a görzi hídfő kulcsa és Kovács katonáinak kellett megvédenie. A legmagasabb csúcs uralta az egész vidéket. Ez alkotja a két Podgora-csúcsot, Al-Pontét, Peumát és a völgyteknőben levő Oszlaviját. Valamennyi védelemben volt részük. Az I.-II. isonzói csatában, 1915 nyarán a zászlóalj Al-Pontén tartózkodott és keményen tartotta állását. Novemberben az eredménytelen olaszok kegyetlenül lőtték a - jórész olaszok lakta - várost is. [...] Doberdónál és Plavánál szerezte a zászlóalj a legtöbb dicsőséget. Megmutatták, hogy nemcsak a támadásban elsők, hanem a védekezésben is. Amilyen jól használták Szerbiában a fegyvert, olyan ügyesen az olasz hadszíntéren az ásót. Sokszor napokig feküdtek fedezékeikben, hatalmas ágyútűzben. A III. isonzói csata után 1915. október 15-én a 17. népfelkelő zászlóaljat váltották fel Szt. Michelen. Innét visszakerültek a Podgorára, ahol november 4-én hajnali rohammal

vették be az olasz állásokat. November derekán Oszlavija harcmezein küzdöttek... 1916. január közepéig tartott a harcokkal megszakított pihenő. Kovács Jánost alezredessé léptették elő. Ezekben a harcokban a hadiékítményes Vaskorona Rend III. osztályát adományozták neki. 1916. január 23-i támadásnál a Kovács-féle egység pergőtűzben elfoglalta Oszlavija 188. magaslatát és magát a falut, 1260 foglyot ejtve. Március 3-án az egység elhagyta a görzi hídfőt, de tizedikén ismét visszavezényelték. Itt öt olasz támadást vert vissza. Megkezdődött a IV. isonzói csata. [...] "Én fatalista vagyok! Akinek golyó a sorsa, úgy sem kerülheti el." Aztán nyugodtan előkeresett egy cigarettát, rágyújtott, s a világ legtermészetesebb hangján kezdte vizsgáztatni a vele lévő tisztet a terep pontjairól. Ószláviján aratta Kovács a legszebb győzelmeit. A parancsokat "kitűnően jól átgondolt előkészítésért, az erőteljes és célirányos vezetésért," a legénységet "az erőteljes, bátor és villámgyors keresztülvitelért" tüntették ki. 1916 nyarán adományozták pályafutása legnagyobb katonai kitüntetését a hadiékítményes Lipót Rend Lovagkeresztjét. [...] Az 1000. háborús nap után, alig egy héttel, Kovács János súlyosan megsebesült. Közel fél évig gyógyították, Karlsbadban is pihent. IV.Károlytól megkapta a Sebesülési Érmét, egy csíkkal. [...]

1916. május 28-a, a sebesülése napja, /a Monte Santon, Kolenecc mellett/ megtörte a lendületes háborús katonai karriert. Gyógyulása után front mögötti szolgálatra osztották be. A 2. gyalogezred vezetésével bízták meg, amit jól ellátott a csapattiszt. 1918 első felét még az olasz fronton töltötte, megkapta a típusos Károly csapatkeresztet. A háború utolsó hónapjaiban, az akkoriban kevésbé gyógyítható szívbaj tünetei jelentkeztek nála, ismét betegállományba került. Nem vehetett részt az elit „Hindenburg bakák” ezt követő utolsó győzelmeiben, a véres Piave folyó való átkelésében.”

[...] 1921-ben nyugalomba vonult. Ezt követően többször kérték katonái, és ő írt is számukra igazolásokat, főleg vitézzé avatáshoz, egészen 1926-ig, ő maga nem folyamodott ilyen címért. Ezután a fővárosi munkavédelem funkcionáriusa volt 1924-ig. 1923-ban a mosonmagyaróvári pályaudvaron - József főherceg, tábornagy közbejárására - egy felállítandó pavilonban kizárólagos dohányeladási jogot nyert. 1924-ben visszaköltözött állandó lakóhelyére, Mosonba. A következő évben nevezték ki tábornokká, így nyugalmazott vezérőrnagy lett. [...] 1926-ban feleségül vette a mosoni Wimmer Róza kisasszonyt, akivel korábban hosszasan levelezett. Nyilván találkoztak is, hiszen Kovács szabadságát a mosoni rokonság

körében töltötte el. [...] 1927. február 26-án Kovács János csendesen elhunyt. Halálhírét a helyi és regionális lapok címlapon, a fővárosiak kisebb hírből, életrajzzal tudatták. A halál okaként "szívizom elfajulást" írt be dr. Kovács János orvos. *(Enzsöl Imre: Kovács János tábornok élete és kitüntetései.)*

KOVÁCS JÁNOS *(Budapest, 1889.-)* Ü v. igazgató. A bútorszakmában mint magántisztv. működött. Alakulása óta a Bakay fatelep rt. ü. v. igazgatója. - A 69. gy. e.-ben szolgált, harcolt a szerb és orosz fronton, dum-dum golyó lövést kapott, mint 75%-os rokkant szerelt le. - Felesége: Ágoston Mária, leánya: Zsuzsanna. *(F: vitéz Scheftsik György dr.: Jász-Nagykun-Szolnok v.m. múltja és jelene. 1935.)*

VITÉZ KOVÁCS KRÁL ISTVÁN

Mint a 69.-es ezred tiszthelyettese, a 31.-es rohamezredbe volt beosztva a piavei csata idején. A támadásba indult 17.-es és 31.-es hadosztályok számos küzdelmeiben megedzett ezredeivel egyidőben

kelt át a Piave folyón, hogy lendületes előretöréssel üssön rést az olasz vonalakon

Bátor és erélyes fellépésével be is tört az olasz védelmi állások első vonalába, melynek megszálló legénységét géppuskáival, aknavetőivel együtt foglyul ejtette. Különös érdemeket szerzett azért, hogy hősi ellenállással megmentette a 3-ik bosnyák ezredparancsnokságot a fogságba eséstől. *(A magyar nemzet Aranykönyve 1914-1918. Budapest, 1921.)*

VITÉZ KOVÁCS

SÁNDOR (Érd) Négy évet szolgált, majd fogságba került. *(Stencinger Norbert, ÉRDI LAP III. évfolyam 3. szám 2005. március 10.)*

KÖLLER MIHÁLY, *Adony (1893 – 1914)* Lövési sérülés következtében hunyt el 1914. december 8-án az orosz fronton – Augusztinow (Galícia). Eltemetve: u.o. *(Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)*

KRÁL JÁNOS, *Adony (1880 – 1915)* Hősi halált halt: 1915. október 8-án a mezőkövesdi kórházban. Eltemetve: Mezőkövesd. *(Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)*

KUCZKA PÉTER

„Bilek valahol Boszniában van, a térképen alig lehet megtalálni, de a Monarchiának fontos katonai állomása volt, a 69-es székesfehérvári gyalogezredet oda vonultatták a bosnyákokra és a rendre vigyázni. Három év volt a katonaidő, 1903 karácsonyán le kellett volna szerelniük, de a parlamentben éppen a "nem-adunkatonát" vita folyt, így maradniuk kellett. Apám megkérdezte egyik tisztjüket, hogy meddig. Amíg az el nem repül, hangzott a válasz és a tiszt a kaszárnya tetején röpködő kétfejű sasra mutatott. Apámék létrát szereztek, levették a bádogg madarat, aztán mulatni mentek a városi kocsmába, a Kossuth-nótát énekelték, kiabáltak, még verekedtek is. Másnap letartóztatták őket, a kocsmatünder ellenük vallott, jöttek a tárgyalások, ítéletek, kegyelmi kérvények, parlamenti tiltakozások, végül apámnak háromévi sáncfogság Újvidék mellett a pétervárad erőd kazamatájában, hetenként egyszer vasban. Lerajzolta a lábára láncolt vasgolyót, lemásolta a havonta egyszer kapott és egyszer küldhető leveleket. Tanulni kezdett a vele együtt raboskodó olaszoktól, lefestette, lerajzolta bajtársait, az öröket, a tiszteket, pénzt is kapott értük, összebarátkozott a pappal, aki később Mélykút plébánosaként, szabadulása után, kifestette vele a templomot. Elmúlt a három év, jött a nősülés, jött Róma a festői akadémiaival, a gitárral, az olasz

dalokkal, a "Santa Luciá"-t azért tudom, mert gyakran énekelte, aztán München következett, a festőiskola, onnan Nagybánya a háború kitöréséig. Bevonulás, orosz front, kórház, olasz front, Doberdo, Gorizia, hadifogság. Szardínia mellé, Asinara szigetére került, naplót írt, rajzolt, kerámiákat készített, eladta, elcserélte, egy gyönyörű vázát hazatérése után el akarta venni tőle az itthoni megfigyelő tábor tisztje, erre összetörte. ..Templomokat kezdett festeni, értett hozzá, hisz 19 évesen már részt vett a székesfehérvári zirci templom restaurálásában. Első elemibe Abán jártam, negyedikbe Jánoshalmán, de voltam Mélykúton, Kalocsán, Mezőkövesden, Isztiméren, Guttamásin, Nagykapornakon s nem tudom, még hol. Huszonhat falusi templom és kápolna falai és kupolái kaptak apámtól barokkos festményeket al fresco, vagy al secco.” *(Forrás - Kuczka Péter: Éveken át – Részlet)*

VITÉZ NEMES

CZECZEI KURZ LAJOS (1893. 06. 03.-) Katonai szolgálatának kezdete: 1914. július 26. Az első világháború után számos tisztársával együtt átmenetileg a Vámörséghez helyezték fedőállásba a hadsereget érintőlétszám korlá-

tozások miatt, vitézzé avatásakor őrnagyi rangban a Vám-őrségi főosztályon dolgozott. 1941-ig alezredes, majd ezredessé léptették elő. 1907-óta viseli a nemesi „czeczei” nevet.

VITÉZ KUTHY

LÁSZLÓ (Székesfehérvár, 1896. 09. 22. - Bp., 1958. 08. 30.) 1919-ben főhadnagyként a Prónay-különítmény tagja. 1920-ban megkapta a vitézi címet. Rövid ideig csapattiszt, majd vezérkari beosztásokban szolgált. 1942-től vezérkari ezredes. 1944. ápr.-okt.-ban a VKF-2 osztály (katonai elhárítás) vezetője. A Horthy-féle m. fegyverszüneti bizottság útjának szervezője, amiért a Gestapo október 16-án letartóztatta és átadta a nyilasoknak. A soproni köhídi fegyintézet Bajorországba telepítése előtt szabadon bocsátották. 1945 áprilisától vezérőrnagyként a Honvédelmi Min. (HM) személyzeti csoportfőnöke. 1946-tól altábor-nagy, a Honvédség Főfelügyelője. 1947-ben vezérezredese. 1948-49-ben a HM katonai államtitkára. 1950 márciusában az ÁVH letartóztatta, s egy koncepciós perben először halálra, majd életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. 1956. október 28-án a váci börtönből szabadí-

tották ki a felkelők. 1958. szeptemberében büntetése folytatására visszarendelték, emiatt öngyilkosságot követett el. Máig nem rehabilitálták.

KVATANOZIK ISTVÁN igazgató tanító. * 1883. július 22.

Pázmádon.

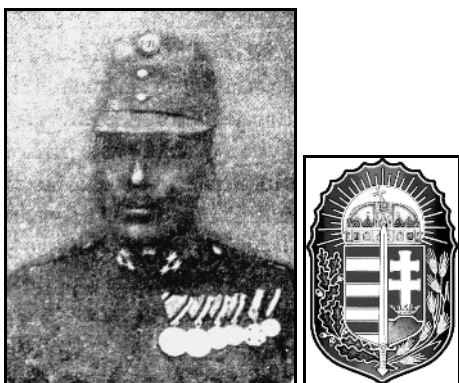
Tanulmányait Kalocsán végezte. Tanítói pályáját szülőfalujában kezdte, 1906. óta pedig Rédcisen folytatja pedagógiai működését. 1924-ben nevezték ki igazgatóvá. 1914-ben bevonult a 69. gyalogezredhez s 1917-ig egészségügyi szolgálatot teljesített. A dalárda és NEP elnöke, az iskolán kívüli népművelési bizottság vezetője és előadója. (*Zalavármegye ismertetője. Sopron, 1935.*)

K...NY LÁSZLÓ, szanitéc. Lovasberényi 69-es katona. 1916-ban a plseni tartalékkórházból írt képeslapot édesanyjának, fényképe a képeslapról ismert.

LANG MIHÁLY Adony (1880 – 1918) Hősi halált halt: 1918. 04. 12. Nyíregyháza, kórház. Eltemetve: Nyíregyháza, Hősök

temetője. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

VITÉZ LÁSZLÓ PÉTER

A dicső emlékü 69-es közös ezred eme kiváló szakaszvezetője 41 havi első arcvonalbeli szolgálati ideje közben rettenthetetlen magatartásával vonta magára előljárói figyelmét.

Tüneményes vitézségének éke bizonyítéka, hogy érdemeinek elismerésül a vitézségi érmek mindegyike díszíti hősi mellét. Résztvett ezrede legtöbb ütközetében s vitézi tetteivel mindenkor öregbítette a 69-esek jó hírét. Legkiemelkedőbb hőstetteinek egyikét 1916. augusztus 14-én vívott ütközetben hajtotta végre. Harminc emberével benyomult egy orosz faluba és a támadásra készülő ellenséget meglepő rajtaütésével szétszórta. Nagy veszteséget okozott az oroszoknak és 180 foglyot ejtett. Vakmerő vállalkozásáért soronkívüli előléptetés és arany vitézségi érem volt a jutalma. (*A magyar nemzet Aranykönyve 1914-1918. Budapest, 1921.*) A háború befejezése után a királyi palotában

teljesített szolgálatot törzsőrmesterként.

LEHOTAY LEHOTAY GYULA (1889-1972) Gyúrókurdán(?) született, Ercsi közelében egy gazdasági uradalomban. Az 1900-as évek elején a család Bácsalmásra költözött, ahol Lehotay Gyula vegyeskereskedést nyitott. Alakulata ismeretlen, de erősen feltételezhető, hogy a 69. gy.e. kötelékében küzdött végig a háborút. Szülei: Lehotay János és marosi Kiss Erzsébet. Gyermeke: Gyula, unokája Hufferer Tamásné. Lehotay Gyula 1972 decemberében hunyt el Bácsalmáson, síremléke a r.k. temetőben található. (Dr. Horváth Z.: *-Adatok Bácsalmás város hadtörténetéhez., 2003.*)

LEHR FRIGYES (*Nagyszékely, 1890.k.*) Jelentősebb sebesülés nélkül végigharcolta a világháborút, 1948-ban kitelepítették, Németországban hunyt el.

DR. LUTTOR FERENC

Székesfehérvárott született 1886-ban. A teológiát Veszprémben kezdte, és a bécsi Pázmáneumban fejezte be. 1908-ban szentelték pappá. Pápán, majd Veszprémben volt káplán, történelmi és régészeti tanulmányúton járt Rómában és Konstantinápolyban. 1913-ban püspöki könyvtáros Veszprémben. Az első világháborúban a 69. gyalogezred tábori lelkészként szolgált a szerb harctéren. Betegség miatt hazatért; szemináriumi tanulmányi tanfelügyelő és teológiai tanár lett. Ő volt az első róm. kat. lelkész Balatonfüreden. 1918. november 1-től, majd a magyar vatikáni követség egyházi tanácsosa lett Rómában 1928-tól. Később pápai prelátus, a Keleti Kongregáció munkatársa, egyúttal a Collegium Hungaricum egyházi szakosztályának megbízott igazgatója. 1935-től a Propaganda Fidei bizottság tanácsosa, apostoli főjegyző. 1943-tól nagyváradi kanonok volt, majd 1947-ben Argentínába érkezett. 1953. április 28-án Platanosban, a Magyar Angolkisasszonyok Intézetének kápolnájában temették. (VeÉL)

LUKÁTS ANTAL hadnagy, (Érd)

A rendkívüli megpróbáltatásokat jól példázza a fiatal érdi hadnagy, *Lukáts Antal* sorsa is. Ő az akkori város előjárói közé tartozott és hadnagyként szolgált a fronton. Egy támadás során egy – *schrapnel* – lövedék a lövészárka mellett csapódott a földre, amely teljesen betérítette az ifjú bakát is. Szerencsére „legénye” a közelben tartózkodott, így kiásta feljebbvalóját, megmentve életét, a hadnagyot vitézi címre terjesztették elő, de ő lemondott róla a beosztottja javára. (Stencinger Norbert, *ÉRDI LAP III. évfolyam 3. szám. 2005. március 10.*)

LINCZ FERENC t. alhadnagy

IV./14. század (Hetvehely, 1885. 01. 19. – Sabác, 1914. 018. 19.)

„A hadnagyról a következő információim vannak: Lincz Ferenc (sz: Hetvehely, 1885. 01. 19.) anyja neve: Páhok Emília, apja Lincz Ferenc, kántortanító Hetvehelyen majd Kánban. A forrás, amelyből az adatokat vettem: Elmar Rosa: Familienbuch der katholischen Pfarngemeinde Abaliget-Abaling

und Hetvehely-Hetfehell im Komitat Baranya/Ungarn (*A Hetvehelyi és Abaligeti római katolikus anyakönyvek feldolgozása*) - a könyv a saját tulajdonom. Ennek adatai szerint Lincz Ferenc a szerbiai Sabac mellett halt hősi halált 1914. 08. 19-én Egyébként a család ma élő tagjait is értesítettem az Önök honlapjáról, és arról, hogy a hadnagy képét elküldöm.” (Fotó: *A család közreadása, Életrajzi adatok: Pásztor Csongor, Hetvehely.*)

MACHER JÓZSEF (Szár, 1891-) Géplakatos, fővárosi altiszt. 1915-ben vonult be a 69. k. gy. e.-hez Székesfehérvárra. Kiképzés után kikerült az olasz frontra. Ott a Monte Grappán, Monte Santon, Assiagónál, a Hétközség fennsíkján, majd a Piave mentén harcolt. Később az ágyújavító műhelyben teljesített szolgálatot. (*A magyar huszár: A magyar lovaskatona ezer évének története. Budapest, 1936.*)

MARCI MIHÁLY, Adony (1891-?) Hősi halált halt: Budapest, kórház. Eltemetve: Budapest, Kőbányai temető, VII. p. 262. sz. sír. (*Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...*)

VITÉZ MARKÓCZY ANTAL. 1910-ben a II. zászlóalj

parancsnoka Titelben. 1914. május 1-vel őrnagyi rendfokozatot ért el, magasabb beosztásba és más szolgálati helyre helyezték át. Nyugalombavonulásakor altábornagy. „Élén járt mindig alárendeltjeinek, de egyben a legnagyobb mértékben gondjukat is viselte.” (*Markóczy őrnagy távozása alkalmával írt megemlékezés az ezred történetéről írt könyvben.*)

VITÉZ MARKÓCZY JÁNOS
altábornagy (Nagyszeben, 1890.
03. 17. - Zürich, 1956. 03. 26.)

Harctéri naplója sok értékes adalékkal szolgált az ezred történetét feldolgozó kiadványban. A hadba- vonuláskor az I. menet z.alj. segéd- tiszteje, 1915. elején a II. zászlóalj parancsnoka. 1911-ben végzi el a bécsújhelyi katonai akadémiát. Az első világháborúban a szerb, orosz és olasz hadszíntereken századparancsnok. 1919-ben a Székely Hadosztályban küzd a románok ellen, vezérkari százados. 1919-ben román internálásba kerül. A budapesti Hadiakadémián tanul. 1940-1944

között a jutasi "Kinizsi Pál" honvéd altisztképző ill. tiszthelyettesképző iskola parancsnoka, ezredes. 1944-től a honvéd kiképzés vezetője. 1944-ben a 24. gyaloghadosztály parancsnoka, vezérőrnagy. Elhárító harcokat vezet a kárpáti arcvonalon. 1944. októbertől a VII. hadtest parancsnoka a Nagyvárad körüli harcokban, majd a Dunántúlon.

„... Zászlóalj segédtsízt voltam.[...] Végre kinerültem, átfázva, éjfélután beérkeztünk a faluba, mely egy hatalmas, erdővel szegélyezett teknőben feküdt. Ezt azonban csak a térkép alapján állapítottuk meg, mert a sötétben öt ujjunkat is alig láttuk. Zászlóaljparancsnokunkkal a zlj. élén meneteltünk, egyszer csak azon vesszük észre magunkat, hogy: „volt zászlóalj, - nincs zászlóalj”. Az emberek szétszéledtek, ki ahol házat talált, belebújt, vagy szénakazlakban és pajtákban helyezkedett el. [...] Oroszok rajtunk ütöttek, gyilkolják a biztosíték nélkül elhelyezett embereket, kínozzák őket, rágyújtják a házakat??! Stb. Villámgyorsan haladnak el a szemeim előtt mindazon képek, melyeket az elmúlt háborúk borzalmairól apáink emlegettek. A bizonytalanság szörnyű hatással volt rám. Éreztem, hogy tehetetlen vagyok; nem tudok se az embereken, se magamon segíteni. Merre menjek ebben a korom sötétben, hol vannak embereink, hol az ellenség? Dideregve, fogvacogtatva csak vártam, vártam,

mikor törnek rám az oroszok, mikor csomkítanak meg; még kezemet sem tudtam volna a pisztoly után kinyújtani, szinte megbénultam. Reszketésemtől szinte a szalma is mozgott. [...] Így képes a bizonytalanság érzése az emberre hatni.” Részlet Markóczy főhadnagy naplójából. 1914. október 3., Patakófalú.

VITÉZ VEREBÉLYI

MARSÓ PÁL (1889 -) 1916-ban az orosz fronton a 69./II. zászlóaljnál teljesített szolgálatot. Katonai (csendőrségi) szolgálatának kezdete: 1910. június 1. 1923. május 26-án részt vett az arácsi „Hősök oszlopa” emlékmű felavatásánál, mint csendőr százados. Avatásakor szolgálati helye: Magyar kir. csendőrség, Szeged. 1935: csendőr alezredes.

MATUS JÓZSEF Adony (1884 - 1915) A Jablonki település közelében, felderítő tevékenység közben hősi halált halt. Társai nem tudták visszahozni a saját állásaikba, ezért a veszteséglista halálának és temetésének helyét Jablonkinak nevezte meg

MESZLÉNY LAJOS (1851-1901)
1853-ban Kőszegen született, a Dunántúl egyik legrégebbi családjából. Tanulmányait a budapesti kegyesrendiek és jezsuiták convictusában végezte; a jogot Pozsonyban hallgatta. A bírói vizsga letétele után Fehérmegye tiszteletbeli aljegyzője lett. 1876-ban a csákvári kerület Függetlenségi Pártja elnökévé választotta, s mint ilyen szervezte a pártot. 1882-ben ifj. Szögyény-Marich László helyett a bodajki kerület képviselőjévé választotta. 1878-ban részt vett a boszniai okkupációban a 69-es gyalogezred tagjaként. Érdemei elismeréséül hadi érmet kapott. (*Uj Országgyűlési Almanach 1887-1892*)

DR. MIHÁLFFY ISTVÁN

főhadnagy. Jogi doktor, bevonulása előtt jegyzőként dolgozott a pécsi bíróságon. 1915. májusában az ezred az egyik legnagyobb veszteséget szenvedte el.

„Az oroszok Sambor vonalában állnak újra meg, mi 16-án érjük utol őket Ostrozechnél. Négy napon át támadjuk az oroszoknak a falu

északkeleti részén erősen kiépített állásait, egyik támadást a másik után, az eleven pokol kering körülöttünk, de hiába minden erőlködésünk. Támadásaink ropant veszteségek közepette omlanak össze...” Az újjászervezett ezred 15. századának parancsnokává dr. Mihálffy főhadnagyot nevezték ki. (*Dr. Neusiedler Jenő naplója alapján.*)

MILICS JÁNOS őrmester (1887-1916)
Amikor már a Plava-n harcoltak, akkor legtöbbször a pécsi 52/II. zászlóaljtag volt az állásokban. Az 52-es Hadialbumban megtaláltam annak az emléktáblának a fotóját, amelyet a két zászlóalj közös harcainak emlékére a Plava-n állítottak.

Középen Milics János 69./III – as őrmester sírköve a ravnicai temetőben. Rózsafi János felvétele.

Kutatótársaimmal együtt szeretettük volna megtalálni, de nem jártunk sikerrel. Viszont hasonló emléktáblát találtunk a szlovéniai Ravnica I. világháborús temetőjében, a nagy kereszten. A

temető fala mellett pedig megtaláltuk Milics János 69-es őrmester sírkövét! Ő a 12. század katonája volt (1887. Nagyperkátai születésű) és 1916. május 13-án halt hősi halált a Plava melletti 383-as magaslaton. Utána néztem, azokban a napokban az olasz tüzérségi tűz teljesen szétlőtte a 69-es állásokat, több esetben kézitúsával kellett visszaverni az olasz gyalogsági rohamokat. *(Rózsafi János helyszíni kutatásai alapján, 2008.)* Nem sokkal halála előtt kapta meg utolsó kitüntetését: vitézségi éremmel tüntették ki.

VITÉZ MISSURAY

FÉLIX. 1907-ben hadnagy. Az orosz fronton századparancsnok, az ezred történetéről írt könyvben "A 69/I. zászlóalj harcai Ojtoz szorosban" c. fejezet társszerzője. 1922-ben őrnagy, a szolnoki 2. gyalogezred I. zászlóaljának parancsnoka 1925. május 1-én léptették elő, 1928-ban a budapesti m. kir. honvéd városparancsnokságon teljesített szolgálatot alezredeként. Vitézzé avatásakor ezredes

VITÉZ MOLNÁR

MIHÁLY tiszthelyettes

Mint a 31-ik rohamzászlóalj egyik szakaszparancsnoka a 69-ik közös gyalogezred élén harcolt kiváló hősiességgel és eredménnyel a piavei csatában. A Montellói olasz állások ellen intézett támadás alkalmával, akadályt nem ismerő bátorsággal tört be szakaszával az ellenséges árkokba, melynek megszálló legénységét géppuskáival és legénységével együtt elfogta. Az előretörés további folyamán, midőn már az olaszok ellenállása makacsabbá vált, élénk kézigránátharcok közben tört utat zászlóaljának. Rendkívüli bátor helytállásának és gyors előrenyomulásának volt köszönhető, hogy három tábori üteg és két darab 28 cm-es ágyú került a 69-es ezred kezébe. Midőn az olaszok erőteljes ellentámadása elől, lőszer hiányában szenvedő csapatainknak, ki kellett térniük, Molnár törzsőrmester hősiezen védte a súlyos vérvesztéséget szenvedett ezrede visszavonulását és ő volt az, aki a zsákmányolt ágyukat megrongálta, hogy az ellenség részére használhatatlanná tegye azokat. *(Forrás: A Magyar Nemzet Aranykönyve)*

NADHERA GYULA százados

Hivatásos katonatiszt, 1907-ben főhadnagy. Az elsők között volt, akik az ezreddel a frontra kerültek. Valószínűleg 1914 végén, vagy 1915. elején megsebesült. Felépülése után a pilseni pótzászlóaljnál teljesített szolgálatot.

„...a század parancsnoka Nadhera Gyula százados, egy sebesülése folytán sántikáló, fölényes modorú tényleges tiszt...” (Dr. Arató Jenő naplójában.)

NAGY FERENC szakaszvezető, (Polgárdi) 1916. május 10-én még életjelt adott magáról, ezt bizonyítja szüleinek és testvérének írott tábori levelezőlapja, amelyen a következő sorokat vetette papírra: Feladó: Nagy Ferencz zugsf. 3/69. Feldpost 230., körbélyegzőn: 12. V. 16. Hosszú bélyegzőn: K.u.k. Infanterie Rgt. Von Hindenburg, 12. Feldkompagnie. „*Kedves szüleim és testvérem. Minden jót kívánok, én elég jól érzem magam, semmi bajom. Különös újság nincsen. Isten velük és velem is a messzeségből, fiúk, zugsf. Nagy Ferencz.*”

NAGY IV. JÁNOS, 69. gy. e. 5. század, Adony (1891 – 1915)
Hősi halált halt: 1915. szeptember 23. Luzek Gorni, Galícia.
Eltemetve: Luzek Gorni. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

NATKAI BÉLA Adony. 1915. augusztus 29-én a 69-es „közösök” Witkow-Stary-nál lezajlott éjszakai ütközete során esett orosz fogságba, több hadifogoly- tábor is megjárt. Szibériába is elkerült, ahol fakitermelésen dolgozott. Olyan hidegek voltak ott, hogy amikor elvágta kezét, a hideg miatt nem is érezte, hogy megsérült. Később olyan táborba került, ahonnan az orosz parasztgazdaságokba adták ki őket dolgozni. Ott sem volt jobb soruk, mert nagyon kevés élelmet kaptak, csak az ügyességükön múlott, hogy életben maradtak. A Vörös Hadsereg toborzásakor be akarták őt is szervezni, ezért egyik társával elhatározták, hogy megszöknek, úgy próbálnak hazatérni. Negyven hónapi fogság után, nagybetegen érkezett haza, ezért itthon kórházi ápolásra szorult. (F: Rózsafi J: *Amikor el kell menni katonának..., lsd, még: Pánczél hadnagy.*)

VITÉZ NÉMETH I.

IMRE (1883-1946) 1908-ban alezredes az ezredtörzsnél. A háború befejezésekor ezredes, majd később vezérőrnagy. 1932-1936 között törökországi katonai attasé.

NOSKÓ zászlós „A 12. – (mj.III./12.) - századra várt a nagy feladat, hogy végleg visszazorítsa a közeli kellemetlenkedőket állásaink elől. Két éjjel, holdvilág mellett keresték ki járőreink az utakat, amelyeken át északról és délről megközelíthető volt az olasz futóárok. December 16-án, előre megállapított terv szerint, egy-egy fél szakasz leereszkedve a völgybe, kétoldalt megközelítette a kritikus bástya és az olasz főállás között húzódó, mintegy 400 méter hosszú összekötő árkot. Bánfai zászlós pedig szakaszával szemből támadott...Az olaszok alig egy pár puskalövést adhattak le, de látván elszánt bakáinkat, meghátráltak s az összekötőárkon keresztül főállásaik felé igyekeztek. De elkéstek, mert akkor már azt az árkot Noskó zászlós és Rozsos őrmester birtokolta kézigránátjaikkal...” (Vasadi Balog György: *Fegyverben...*) Noskó zászlós neve ennek ellenére nem szerepel a III. zászlóalj kitüntetettjeinek – 1914-1917. – névsorában.

OLÁH JÓZSEF (Öcsény, 1888-) 1909-ben vonult be tényleges katonai szolgálatra a 10. k. h. e.-hez Budapestre, ahol 3 évet szolgált. 1914 július 28-án vonult be ismét ezredéhez s aug. 1-én a szerb harctéren volt. Onnan aug. 17-én az orosz frontra irányították, ahol a Lemberg és Gsernowitz közötti harcokban vett részt. 1916 máj. 26-án a 69. gy. e.-hez helyezték át. A román hadszíntéren a tölgyesi, gyimesi és ojtózi szorosban küzdött 1917 aug. 17-ig, mikor megsebesült. Felgyógyulása után Pilsenbe, a 69-es pótkerethez vonult be, majd a román fronton mint kiképző teljesített szolgálatot. Ezután Ukrajnába került rendfenntartási szolgálatra, 1918 máj. 26-ig, amikor is Bécsbe vezényelték Károly királyhoz őrszolgálatra, ott érte az összeomlás. K: Br. 2 x, K. cs. k., Seb. é., H. e. é.

ORBÁN FERENC

őrmester, III. zászlóalj., 12. szd.

- Önként jelentkezett arra, hogy vagy meghal, vagy kiragadja a szerbek kezéből a magaslatot. 25 elszánt emberével szikláról-sziklára kapaszkodva megközelítette, majd benyomult a szerb tűzfészekbe és rést ütött az ellenség állásán. A

nyomban utána nyomuló 9. és 11. századok segítségével sikerült a szerbek harc vonalát kettészakítani és a másik lejtőn Hock őrmester által ütött résen tért nyert 42-esekkel együtt, több órán át tartó véres viaskodás után a Zapolje magaslatról a szerbeket elűznie s ezáltal a Valjevó felé vezető utat biztosítani. *(A magyar nemzet Aranykönyve 1914-1918. Budapest, 1921.)*

• „Arany érmét kapott: Orbán Ferenc őrmester az 1914. november hó 7-11 között Zapolje melletti ütközetben tanúsított magatartásáért, midőn szakaszával sziklafalon felmászva kézitusában visszaszorította a nálánál jóval számosabb és sokkal kedvezőbb helyzetben levő szerbeket. Ezenkívül még elnyerte 1915. december 16-án Podgorán az I. osztályú ezüst vitézségi érmét.” *(Vasadi Balogh György: Fegyverben...)*

VITÉZ ORMAY (KORNHOFFER) ALFONZ ny. ezredes. Pécsi lakóhelyű tényleges katonatiszt, 1915-ben századosként XVIII. menetzászlóalj parancsnoka Tabaczukiban. Vitézzé avatásakor lakcíme: Pécs, Makár utca 22.

„Kornhoffer dicséretére legyen mondva, nagyon sokat követel az emberektől, de nagyon gondoskodik

róluk. Az élelmezés és az elhelyezés elsőrangú, mellette csakugyan a harcra képzi ki az embereket, nem afféle békebeli ostobaságokra.” *(Dr. Arató Jenő naplója.)* 1917. júliusában az I. zászlóalj parancsnoka volt.

OSZTOIC SÁNDOR százados.

Hivatásos 69-es katonatiszt, 1907-ben főhadnagy. Horvát származása miatt a magyar nyelvet csak törve beszélte. 1914. november 4-én betegen érkezett vissza Fehérvárra a frontról, a felállított tiszti iskola vezetésével bízták meg.

„...Az egészben csak az az érthetetlen, hogy Osztóic, Balla és Máthé megjárták a harcteret, látták, hogyan néz ki a modern háború, mégis – úgyszólván jobb tudomásuk ellenére – oktatnak bennünket, úgy, ahogy oktatnak...” *(Dr. Neusiedler Jenő naplójában.)*

PACHNER EMIL százados.

1913-ban a 12. század parancsnoka, Frigyes főherceg castelnuovói látogatásakor a díszszázad parancsnoka volt.

PALLÓ JÓZSEF *(Sárosd, 1896 – Galicia, 1916. 08. 21.)* Kizia település melletti erdei temetőben nyugszik

VITÉZ PALLÓ MIHÁLY őrvezető

(1894-1984) Palló József dr.: Nagyapám világháborús visszaemlékezéseit 1980-83 között az

alábbiak szerint sikerült rögzítenem: (Részlet)

Nagyapám 1894. október 28-án született Sárosdon. 1915. novemberében vonult be a cs. és kir. 69. gyalogezred pótzászlóaljához Pilsenbe és itt kapta meg a katonai alapkiképzést. Ezután a soron következő menetszázaddal kikerült a galíciai harcra, ahol a Pieniaki, Czeipiele, Kizia környéki harcokban vett részt. 1916. március 8-án megsebesült „...szerencsére csak egy fáradt golyó találta el a lábikrámat...” Ebben az időszakban szerezte meg a bronz vitézségi érmet, mely odaítélésének körülményeire szűkszavúan csak így emlékezett „...megállítottuk az oroszokat...”

Felépülése után visszament az első vonalakba és itt küzdött 1917-ig. Ekkor a román hadüzenet miatt az ezredet átszállították Erdélybe a Tölgyesi szoroshoz. Ezen a fronton kapta meg a II. osztályú ezüst vitézségi érmet, mert egy ellentámadás alkalmával a nagyon előretörő szakaszát a román csapatok bekerítették, és magadásra

szólították fel. A túlerő ellenére kitörték és véres kézitusa után tértek vissza a saját csapatokhoz. Erről mondta: „... a fene se akart ezüstöt, de úgy féltünk a hadifogságtól, hogy inkább nekikmentünk, aztán amúgy magyarosan elkentük a szájukat...”

Itt érdemelte ki a Károly Csapatkeresztet, mely elnyerésének feltétele 12 heti folyamatos arcvonalbeli szolgálat volt. Másodszor is megsebesült, melyre így emlékezett: „Lőttek ezek a románok, aztán egy srápnellszilánk átszaladt a vállamon...”

1917 őszén jött ki a kórházból és először látogatott haza Sárosdra, melyre eképp emlékezett: „... nagy volt az ínség idehaza, majdnemcsak jobb volt odakint a dekkungban...” [...] 1918. június 15-én hajnali 6 órakor indult meg az támadás, mely a magyar katona és a 69-es gyalogezred vitézségének egyik örökszép példájává nemesült.

„... az ember úgy érezte, hogy itt a világvége, tíz körömmel kapartuk magunkat a földbe...” és „Gázzal is lőtt a tüzérség, de ennek semmi hatása sem volt, még csak nem is prüszkölt tőle az olasz”

A pergőtűz végeztével a parti szőlőkben rejtőzködő 69-esek kiözönlöttek a folyópartra és megkezdték az áthajózást. Ekkor a parton nyüzsgő embertömeget löni kezdte az olasz tüzérség, erre így emlékezett „... jöttek a tisztek és mondták, hogy el vagyunk áruulva

(sic!), de muszáj előre menni, hogy a tűzből kiérjünk...” és „csak rohantunk előre a csónakokba közben sírtunk, átkozódtunk meg imádkoztunk és alig vártuk, hogy a digó pofájába nézhessünk”

A folyón való átkelés iszonyú veszteségeket okozott a székesfehérvári 69., a szegedi 46. és a kecskeméti 38. gyalogezrednél. A szegediek átkelését le is kellett állítani. Ennek ellenére a 69. gyalogezred érte el elsőnek a túlpártot és azonnal megindult a stratégiai célnak tekintett Montello nevű hegy elfoglalására, mely tele volt olasz drótakadályokkal és géppuskafészekkel. A felfokozott idegállapot bámulatos eredményt hozott, mert a Montellót sikerült elfoglalni.

Erre, így emlékezett: „derékig gázoltunk a vízben, aztán neki a hegyoldalnak”, „... az olaszok csak addig mertek lőni, amíg el nem értük őket, akkor azonnal megadták magukat, de foglyot nem nagyon ejtettünk...” illetve „...borzasztó, hogy mennyi magyar elveszett ott...”

[...] A Piavén való átkelés újabb kitüntetés eredményezett számára, méghozzá a legmagasabbat, amit legénységi állományú elérhetett. Odaitélték számára a legénységi arany vitézségi érmet, de ezt az összeomlás miatt már nem vehette át. [...] Szeptember hónapban az un. második Piave menti csatában, a Monte di val Bella magaslaton harcol: „Még utoljára jól a digó

pofájába vágunk, mi magyarok...”

A front összeomlásáról ezt mondta „... a csehek elkezdtek hazafelé szökdösni, aztán mindenki megindult visszafelé, nem volt már akkor se étel, se ital, se lőszer, de a 69-esek nem úgy jöttek hátra, mint egy cigánytábor...”

Ekkor már birtokosa volt a Sebesülési Éremnek is, mely szalagján a piros csíkok jelzik a sebesülések számát. Végül, 1918. késő őszén egy vasúti vagon tetején utazva jött haza az ezreddel, november 4-én szerelt le Székesfehérváron.

A világháborús érdemei alapján 1925. június 21-én a Margitszigeten avatta vitézzé Horthy Miklós és 15 kha. vitézi telket adományozott számára a falu határában. Nyilvántartási száma a Vitézi Rendben 4042-1925 volt. 1925-ben a Háborús Emlékérmét a kardokkal és a sisakkal adományozták részére.

A két világháború között gazdálkodással foglalkozott és tagja volt a Frontharcos Szövetségnek is, mely szervezet keretein belül részt vett az 1938-as Felvidéki bevonulásban. Az 1920-as években ellátta a harangozói, templomszolgai feladatokat, valamint sokáig az egyik legnépszerűbb böllér volt a faluban. Kétszer nősült, 1923-ban Fekete Máriát (1897-1946), annak halála után, 1947-ben Jermann Terézt (1905-1986) vette feleségül. Első házasságából született gyermeke,

édesapám Palló József (1924-2000) volt. A család a Fő u. 54. sz. alatt lévő házban élt (a legöregebb volt a faluban!), melyet az 1980-as évek közepén az új tulajdonos sajnos lebontott. Nagypám a falu köztisztviselőként álló tagjaként élt 1984-ben bekövetkezett haláláig. Sírja a sárosdi újtemetőben található.

PAPP IX. JÁNOS (*Alsószentiván, 1883-*), m. kir. áll. r. főörzsör-mester, szakaszvezető. 1904-ben vonult be tényleges katonai szolgálatra a 69. k.gy. ezredhez Budapestre. 15 havi szolgálat után áthelyezték a 10. k. h. e.-hez Csernowitzba. 1913-ban áthelyezték a 12. tábori tüzér ezredhez, majd később a 31-es nehéz tüzérséghez. Küzdött a szerb, az orosz, az olasz s végül a francia fronton. Kitüntetései: O2, Br., K. cs. k., vaskereszt, magyar, német és osztrák H. e. é. 1919 május 1-én átlépett a m. kir. áll. r. lovasosztályához. (*A magyar huszár: A magyar lovaskatona ezer évének története... 3. - A magyar huszár fényképcsarnoka - II. altisztek, tisztetek és huszárok. Budapest, 1936.*)

PAULAY GÉZA

• „Hullanak, pusztulnak barátaim, volt önkéntestársaim, elesnek Neubauer Károly, Brunkala Imre, Ágoston Gyula, Hegedűs Gyula, Kiszling Géza, Kring Elemér, Király Sándor, Kórady Béla, Vacsek József, Sterlicky László, Bencsik János. A hadikórházban

halnak meg Hardy Laci, Paulay Géza, Szatlics Kálmán, Győri Nagy László, Freyler Gyula. Kaszál, irgalmatlanul kaszál a Halál...” (*vitéz dr. Arató Jenő naplója*)

„Egy pécsi ifjú halála. Paulay Géza végzett joghallgató, Baranya-vármegye közigazgatási gyakornoka, a 69. gyalogezred hadapródja a harctéren szerzett betegség következtében egy ausztriai tartalékkórházban hősi halált halt. Pécssett élő aggódó szülei már 5 hónap óta nem kaptak egyetlen sornyi életjelet sem tőle, míg a hivatalos értesítés most egyszerre haláláról számolt be. A fiatal megyei tisztviselőt felebbvalói mind szerették s volt jogásztársai is egyaránt kedvelték. Jogász korában a pécsi püspöki jogakadémián mindig vezető szerepet játszott. A jogászok maguk között „néppárti képviselőnek” hívták szilárd néppárti meggyőződése miatt, amelynek mindenütt kifejezést is adott. Szülei rajongásig szeretett egyetlen gyermeküket veszítették el benne.”

Újsághír, 1915: (*Valószínűleg Pécsi Napló, dr. Arató Jenő hagyatéka*)

PAJER FERENC adonyi gyalogos, (1898 – 1917) Elesett a Piave melletti harcokban 1917. december 20-án. Eltemetve: Trevisio, Olaszország. (*Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...*)

PÁNCZÉL MIKLÓS

hadnagy.

1915-ben a IV. zászlóalj 14. századának egyik szakaszparancsnoka volt, mikor a zászlóalj parancsot kapott arra, hogy indítson támadást Stry községből az orosz állások ellen. „Éjjel 11 óra volt, amikor Pánczél hadnagy vezetésével a század két szakasza vállalkozást hajtott végre az orosz fővédvonalak ellen. A támpontok közötti réseken óvatosan beszi várogtak a védőállásba, de az oroszok ébersége miatt meghiúsult a vállalkozás, a két szakaszt kézitusában megsemmisítették... csak azonnali erő átcsoportosításával lehetett a helyzetet megmenteni.” 1914. október 24-én súlyosan megsebesült a Pienaki környéki harcokban, csapatszolgálatra alkalmatlanná nyilvánították, de királyi kegyelemmel visszatért a harctéri szolgálatra. *(A volt cs. és kir. 69. Hindenburg gyalogezred története.)*

PELEK SÁNDOR, *Adony (1897 – 1916)* Hősi halált halt: 1916. augusztus 7. Al Ponte, Görz-járás, olasz front. Eltemetve: „rajzon mutatott hely” *(Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)*

PENCZ JÓZSEF, *Adony (1893 – 1916)* Hősi halált halt: 1915. szeptember 23. Miskolc, II. megfigyelő állomás. Eltemetve: Miskolc. *(Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)*

PEREMARTONI NAGY JENŐ hadapród *(S.patak, 1890. – 1915. 08. 29.)* Régi református családból származott, közvetlen felmenő között közel másfél évszázadra visszamenőleg olyan jeles lelkészeket ismerünk, mint Peremartoni Nagy György és Dániel, valamint a volt külső-Somogyi esperes, Peremartoni Nagy Zsigmond és annak fia Peremartoni Nagy Gusztáv, a sárospataki teológiai intézet tanára. Születési idejéből és helyéből kiindulva valószínűen P. Nagy Gusztáv (Gyöng, 1844. jul. 10. - Erdőbénye, 1890.) unokájával volt azonos.

PIELSTICKER VON PFEILBURG, ARTHUR *(1838. április 24. - 1908. február 12.)* 1875-ben 1. o. százados Johann Ritter v. Banniza parancsnoksága alatt, 1880-ban őrnagy a zágrábi állomáshelyen. 1894-ben tábornokká (GM) léptették elő, nyugállományba való helyezésének időpontja: 1895.

PLETSEK MIHÁLY címzetes őrvezető, Adony (1891 – 1914) Elestett: 1914. november 23. – Galícia. Nowa Breznica községtől északra fekvő temetőbe helyezték nyugovóra elesett társaival együtt. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

POMP OTTÓ főhadnagy „.... Ő egy öreg gazdasági hadnagy, hogy előrébbjusson a ranglétrán, átkérte az őrséghez. A célját el is éri, mert kinevezik főhadnagynak. Egész életét irodában töltötte, soha ütközetben nem volt, kitüntetését nem, most tanulgatja a katonamesterséget. Három erős tartalékos tisztelet adnak mellé alantól: az aranyérmes Polczér Lajos hadnagyot, a nagy ezüstös Jezischek Róbert hadnagyot, és engem, ki szintén nagy ezüsttel dicsekedhetem. Nagyon respektál bennünket, szinte parancsolni sem mer nekünk, inkább maga szalad minden után, mi meg csendes derűvel szemléljük fáradtságát: nem árt neki, tanulja meg ő is a csapatot tennivalóit... Emlékezetes marad ez állásban töltött

húsvét, mikor az orosz állásokból nagy fehér zászló alatt fegyvertelen orosz katonák jönnek, kik mindenféle ajándékokat hoznak. A századtól Pomp főhadnagy megy ki pár emberrel eléjük szintén ajándékokkal. Pompék és az oroszok a két állás között félúton találkoznak, s kezük fogva kicserélik ajándékaikat. Az orosz állás tetejére felkapaszkodott oroszok és a mi katonáink kacagva nézik a „barátkozást”. Pompot ezért a barátkozásért a hadosztályparancsnokság alaposan legorombítja, de az orosz parancsnokság sem veszi jónéven: másnap reggel arra ébredünk, hogy a velünk szemben álló oroszok kegyetlenül lövöldöznek, s egyszerre megszűnik minden ároknélküli mozgás.” (Dr. Arató (Neusiedler) *Jenő naplójában*). 1918. októberében a III. zászlóalj 10. századának a parancsnoka volt.

POSCH FERENC adonyi katona, (1881 – 1915) Hősi halált halt: 1915. július 9. Dernow, Galícia. Eltemetve: u.o. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

POSCH GYÖRGY gyalogos, Adony (1870 – 1917) Hősi halált halt: 1917. szeptember 28. Budapest, 16. sz. helyőrségi kórház. Eltemetve: Budapest, Kőbányai temető. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

PÖSZL GYULA őrnagy, 1912-ben vonult nyugalomba.

PUSKAR, BAZIL 1856-ban a 32. gyalogezred 2. o. századosa Sopronban, 1875-ben már 69-es alezredes és Johann Ritter v. Banniza ezredes ezredparancsnok helyettese.

IFJ. RABÓCZKY JÁNOS, *Adony*. A székesfehérvári 69-es, közös gyalogezrednek volt a katonája. 1915. tavaszán, az orosz fronton, a kárpátaljai harcokban megsebesült, és sokáig kórházban ápolták. Gyógyulása után 1915 novemberében az olasz hadszíntérre került, a III. önálló zászlóaljhoz. Egyike volt azoknak, akik 1916. augusztus 6-án az Oslavija hegyen olasz fogságba estek. Több hadifogolytábort is megjárt, a leghosszabb ideig a Milánó közeli Pizzighettone-lágerben volt. 1919 őszén érkezett haza Adonyba. *(Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)*

RABÓCZKY ISTVÁN, *Adony* (1895 – 1918) Hősi halált halt Montellónál (168-as magaslat), 1918. június 20-án. Eltemetve ismeretlen helyen. *(Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)*

RAJCZY ISTVÁN.

1916 augusztusában több magyar csapatot küldtek le a magyar-román határra. Többek között a székesfehérvári 69. közös gyalog-

ezred ötödik zászlóalját is, azzal a megbízatással, hogy Orsovától északra, Herkules-fürdő és Csernahévíz között készítsen magának védőállásokat.

.Alig kezdték meg az árkok építését, amikor bekövetkezett a hadüzenet s még azon éjjel orozva megkezdtek támadásaikat a havasi latinok. Az aránytalanul kicsi magyar erők ellen felvonuló románok ha-marosan átlépték a magyar határt és Orsova elvesztése után ezzel veszedelmes helyzetbe jutottak a magyar zászlóaljok. A 69-es és a szomszéd 48-as zászlóaljok kényszerű fedezésére Rajczy törzsőrmestert rendelték ki szakaszával. Mint önálló parancsnok maradt vissza szakaszával, a 48-asok kis töredékével és húsz csendőrrel. Az volt a parancs, hogy mindenáron fedezze a visszavonulást. Kétezer magyar bajtársának és Herkules-fürdő sorsa volt rábízva. Három napig rendíthetetlenül helytállott két acélos szakaszával és ércszívű csendőreivel. Csordákban özönlöttek előre szakadatlanul az oláh

tömegek és pokolian zúgott följük a román tűzeső, de ők, - mint szirt a habok között, - hűen, önfeláldozóan kitarítottak. Háromnapi győzedelmes ellenállás után, mikor már a zászlóaljok állásokban voltak, Rajczy is visszavonult kis csapatával. A sebesült vezért sátorlapban vitték le a tűzperzselt, vérmosta hegyről. 80 emberével megmentett 2000-et, megmentette Herkules-fürdőt és diadalmas helytállásával időt nyert csapataink felsorakoztatására. Ezen hősi cselekedetével méltán szolgált rá a személyes bátorság legszebb kitüntetésére, az arany vitézségi éremre, mely a legelső elismerése volt az álnokul megtámadott magyar határ megvédése körül szerzett érdemeinek. *(A magyar nemzet Aranykönyve 1914-1918. Bp, 1921.)*

RATHMANN GYULA őrnagy. „... 1916. március 20-án a tartalékszászlóaljtól áthelyeznek a IV. zászlóaljhoz, melynek parancsnoka Rathmann Gyula őrnagy, egy nagydarab, mogorva ember.” *(Dr. Arató Jenő naplójában.)*

REGELIK MIHÁLY Adony (? – 1915) 69./III-as őrvezető, hősi halált halt: 1915. december 26. Görz. Eltemetve: Görzben, az iskola mellett. *(Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)*

REVISNYEI REVICZKY ÁDÁM

A revisnyei Reviczky család minden időben kiváló szerepet játszott a közéletben és a hadtörténetben. Jeles képviselői között volt hercegi rangra emelkedett tábornok, püspök, író, egyetemi tanár. Hogy Reviczky Ádám a család mely ágához tartozott, nem sikerült kideríteni. Az ezred 1909-évi sematizmusában neve még nem szerepel, de a világháború kitörésekor őrnagyi rendfokozatban zászlóaljparancsnok. Az ezred Ostrozec környéki harcaiban (1915.) súlyosan megsebesült. 1915. május elején ezredparancsnok helyettes. 1916. november 1-től ezredes (r.sz.: 111).

REZES LÁSZLÓ hadnagy. *(Arad, 1893. – 1914. október 19.)* A 13. század parancsnokaként hősi halált halt. Zwór falu közvetlen közelében temették el.

VITÉZ ROZSOS

ISTVÁN hivatásos őrmester

„A 12. – (mj:III./12.) - századra várt a nagy feladat, hogy végleg visszaszorítsa a közeli kellemtlenkedőket állásaink elől. Két éjjel, holdvilág mellett keresték ki járőreink az utakat, amelyeken át északról és délről megközelíthető volt az olasz futóárok. December 16-án, előre megállapított terv

szerint, egy-egy fél szakasz leereszkedve a völgybe, kétoldalt megközelítette a kritikus bástya és az olasz főállás között húzódó, mintegy 400 méter hosszú összekötő árkot. Bánfay (Bánfai!) zászlós pedig szakaszával szemből támadott...Az olaszok alig egy pár puskalövést adhattak le, de látván elszánt bakáinkat, meghátráltak s az összekötőárkon keresztül főállásaik felé igyekeztek. De elkéstek, mert akkor már azt az árkot Noskó zászlós és Rozsos őrmester birtokolta kézi-gránátjaikkal..." (*Vasadi Balog György: Fegyverben...*) Rozsos őrmestert az I. osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntették ki az akcióban való helytállásáért, a II. osztályú ezüst vitézségi érmet még kétszer kapta meg 1917-ig.

SHREIRICH

ANTAL(?) t. őrmester (Etyek)(Van ahol Józsefnek írva, - *Vasadi Balog György: Fegyverben...* - de minden bizonnyal ugyanarról a személyről van szó) Egyike volt a III. zászlóalj legvitézebb katonáinak. Mindennél többet mond az a számadat, amelyik szerint a III. zászlóalj katonái között 1917-ig 11 db. I. osztályú ezüst vitézségi érem került kiosztásra, ezekből Scheirich őrmester egymaga 3 alkalommal

vehette át a kitüntetést! A háború befejezését nem érte meg, halálának időpontja és helye ismeretlen. Azok közé tartozott, akiknek érdemeit haláluk után vitézi címmel örökítették meg. Egyik vitézi tettéről Vasadi Balogh György könyvében a következőket írta: „...A csatározásokat aztán egy-egy nagyobb tartalékcsoporttal végrehajtott roham fejezte be, mely rövid időre megtisztította az előterepet az ellenségtől. Így fogott el egy dalmát félszázad - a 10. század részeként - Schreirich őrmester vezetése alatt kb. 400 olaszt egy roham alkalmával.”

SIMONICS LAJOS zászlós 1915. áprilisában a II./69. zászlóalj 7. századának a parancsnoka.

THEODOR RITTER VON SORETICH (1858. júli. 23. – 1933. febr. 1.), 1908-ban őrnagyként zászlóalparancsnok az ezrednél. Ritka és gyors katonai előmenetelt ért el, 1917-re már a Monarchia legmagasabb rangú tábornokai közé emelkedett. Vezérőrnagyként az I. Isonzó hadsereg LXIII. hadosztályának a parancsnoka, 1918-ban már altábornagyként vezette a XXXXII. gyaloghadosztályt. 1919-ben nyugállományba helyezték.

STANZEL BÉLA (Adony)

1915. májusában vonult be a 69. gy. ezredhez. Kiképzése után átkerült az 51-es közös ezredhez. 1915. novemberében került hadifogságba, öt és félévnyi távollét után érkezett haza. (F: Rózsafi J: *Amikor el kell menni katonának...*)

STEILER GYULA. 1910-ben, 29 évi szolgálat után vonult nyugalomba.

STEINER FÜLÖP (Adony)
„Egyike volt azoknak a katonáknak, akik 1916. július 21-én az orosz dobrotwotori hídfőállás elleni támadásban részt vettek. Az I. és IV. zászlóalj indult támadásra

azon a napon. Itt történt, hogy az I. zászlóalj teljesen sík terepen rohamozta meg a beásott állásokban védekező oroszokat. A támadás megindulása után azonnal nagy veszteségei keletkeztek. Ráadásul olyan helyen voltak, ahol az orosz állásoknak egy beszögelése volt, így a zászlóalj három oldalról jövő keresztűzbe került. Amikor éjszaka visszarendelték megindulási állásaikba, akkor 64 főnek ismeretlen volt a sorsa. A IV. zászlóalj a támadás után betört Dobrotworba, ahol elkeseredett kézitusát vívott a védőkkel. Az oroszok rövidesen jelentős erősítést kaptak. Az utcai harcban felbomlott zászlóalj nem tudott ellentállni, ezért vissza kellett vonulnia. Közel 150-200 fő volt a IV. zászlóalj vesztesége. Steiner Fülöp is ekkor esett fogságba, ahonnan csak 1919-ben sikerült megszöknie. Kalandos körülmények közepette érkezett haza áprilisban. (F: Rózsafi J: *Amikor el kell menni katonának...*)

SZABÓ ISTVÁN (1882 - 1966)

Apai dédapám Aba községben (Fejér megye) született 1882. január 17-én, kisbirtokos családban és 1966. október 4-én halt meg ugyanott. A hat elemet Abán végezte. Utána segített a családjának a birtokon. Kötelező katonai szolgálatát Bosznia-Hercegovinában* töltötte 1906. ? 12 között. Az I. világháború miatt 1914-től az orosz fronton szolgált. 1916-ban a fronton való helytállásáért megkapta a kisezüst vitézségi érmet. 1917?- 20 között orosz hadifogságban volt. 1922-ben feleségül vette Bokor Erzsébetet. Ugyanebben az évben megszületett Gábor fiúk. Egész életében a szülei földjén dolgozott. (32 hold szántó, 6 hold szőlő, és egy vendéglő. (Csali csárda)). Nyugodt, békés természetű ember volt, szerette az állatokat. * *M: 69/ III. zászlóalj. (F.: sz-gabor.hu/index.html.)*

SZALKOVICS FERENC, Adony (1882 – 1914) Elhunyt: 1914. 08. 08. Székesfehérvár, eltemetve: Székes- fehérvári temető, I. parcella, 48. (*Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni...*)

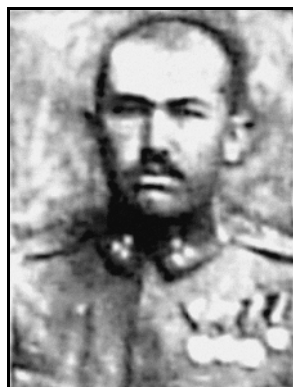

VITÉZ SZEGI ISTVÁN t. közvitéz. "...a Montello rohamozása (1918. június) során társaival 3 olasz

lövészárkot göngyölítettek fel és több géppuskafélszket tettek ártalmatlanná, így jelentősen csökkentették az átkelő bajtársak veszteségét. Emlékei szerint egy Szegi István nevű kálozi illetőségű társával tették mindezt, akit később szintén vitézzé avattak." (*Palló József dr.: Nagyapám világháborús visszaemlékezései.*)

SZEITL JÓZSEF, Adony (1871 – 1918) Az ezred 12. századának katonája- ként hősi halált halt – Adony, 1918. március 9. Eltemetve: u.o. (*Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...*)

SZENTNER MIHÁLY, Adony (1890 – 1915) Hősi halált halt: 1915. október 7-én az olasz fronton, Podgoránál. Eltemetve: a podgorai frontszakaszon. (*Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...*)

VITÉZ SZÉKELY (GEIGER) JÁNOS (*Nagyszékely, 1891 – Nagyszékely, 1962*)

Nagyszékelyből, a Bikádi utca elején épült családi portáról besorozva, közel 40 hónapot töltött a fronton. Az első világháborúban, mint megannyi helyi fiatal, a 69.sz. cs.és kir. gyalogezredben szolgált. Hősies helytállásaiért vitézi címet kapott. A második világháború után a szerzett cím mindvégig hátrányos helyzetbe hozta Utolsó munkahelyén éjjeliőrként dolgozott Komlón, de feleségével továbbra is nagyszékelyi lakosok maradtak. Dédunokája, Farkas Gyöngyi, napjaink elismert festőművésze.

SZILÁDI GYÖRGY gyalogos. Az ezred első hősi halottainak egyike, 1914. augusztus 11-én haslövés következtében a 8. század katonájaként Grabovicznél hunyt el., ott is temették el, jeltelen sírban nyugszik.

SZILÁGYI...(?) tábori lelkész
1915-ben az ezred II. zászlóaljánál teljesített szolgálatot.

SZIGETI GYÖRGY, Adony (1880 – 1917) Hősi halált halt: 1917. május 16. Plava, 383-as magaslat.

Eltemetve: u.o. (Forrás: Rózsafi János: *Amikor el kell menni katonának...*)

SZIKLAI (LEHR) KONRÁD őrmester (Nagyszékely, 1889 – Nagyszékely, 1958) A 69. gyalogezred kötelékében végigharcolta az első háborút, ott volt Galíciában, a szerb és olasz fronton egyaránt. József főherceg az ezrednél tett utolsó látogatása alkalmával - a háború utolsó napjai - személyesen köszönte meg Lehr (akkor) szakaszvezető és társainak helytállását: „*Neveiket arany betűkkel írták be a Magyar Nemzet történelmébe.*” Társaival azon kevesek közé tartozott, akik a háború befejezése miatt már ténylegesen nem vették át kitüntetésüket. Gyalogsként indult a háborúba, őrmesterként tért haza

. A fennmaradt dokumentumok és társai nyilatkozatai alapján folyamatban volt a vitézi cím odaítélése: de ismeretlen okok miatt az avatás előtt lemondott róla.

Nyilatkozat. *Mely szerint alulírott ezennel kijelentem, hogy szigorú*

kötelességemnek tartom, hogy mindazon személyemet érintő változást, nevezetesen fegyelmi, becsületügyi, és bűnvádi eljárás, halálozás, születés stb. nemkülönben lakáscímváltozás, mely kérvényem benyújtása után előállna, az illetékes vármegyei vitézi Széknek haladéktalanul bejelentem és a vonatkozó hiteles okmányokat felterjesztem. Nagyszékely, 1934. május 6-án Előttünk: vitéz Székely János, vitéz Márky Henrik, Lehr Konrád.

VITÉZ SZIKLAY

ÖDÖN (Süttő, 1894. 02. 20. –?)

1913-ban hadapródiskolát végzett, 1915-ben repülő megfigyelő tanfolyamot, 1920-ban nemzetvédelmi tanfolyamot. A cs. és kir. 69. gy.e. tisztjeként harcolt az első világháborúban. 1919-ben főhadnagy, 1923-ban százados, 1934-ben őrnagy, 1938-ban alezredes, 1942-ben ezredes. 1921-től Székesfehérváron szolgált. 1935. október 1-jétől a HM VI-2. osztályán, 1939. február 1-jétől a HM 2. VKF osztályán teljesített szolgálatot. 1943 novemberében külföldre vezénylik. 1944. szeptember 15-től ismét a 2. VKF osztály tisztje. A Pannónia Evezős Klub tagja volt. 1956-ban külföldre távozott,

Venezuelába, ahol a magyar emigránsok összefogása a vitéz Sziklay Ödön ezredes, volt berlini katonai attasé nevéhez fűződik. Cserkészcsapat alakult, megszerveződött a katolikus és az evangélikus egyházközség, egyesületek létesültek és felvetődött egy caracasi Magyar Ház gondolata is.

SZLUGA JÓZSEF százados.

1912-ben vonult nyugalomba.

SZOBISSEK GYULA hadnagy.

(Szolnok, 1892. – 1914. november 25.) 1914. novemberében az 5. század parancsnokaként nyaklövés következtében elhunyt a Nowa Breznica melletti temetőnél lefolyt ütközetben, ott is temették el a többi 69-es hősi halottal együtt.

„Meg kell emlékezni itt volt legjobb bajtársamról, a szőke hajú, bolondos, kedves Szobissek hadnagyról. Még a háború előtti időkben együtt ettük a laktanya kis szobájában az obligát vacsorákat, együtt kurtizáltunk, együtt verekedtünk a járőr gyakorlatok alatt. és együtt mulatoztunk Titelen, amikor az 1912-es, 13-as kritikus télen ott őriztük a Tiszába fagyott Duna-hajórajt. Nemsokára ott elvesztette szívét, eljegyzett egy titeli aranyos leánykát. Jött a háború. A kis hadnagy komoly harctéri felszereléséhez, mint: pisztoly, kés, távcső, irattáska stb. tartozott meg egy kedves, kevésbé harcias cikk: - menyasszonyának kabátzseb nagyságú fényképe is...”

– Markóczy főhadnagy visszaemlékezéséből.

SZÜCS ISTVÁN, *Adony* (1882 – 1918) Hősi halált halt a Montellónál 1918. június 20-án, eltemetve a harctéren. (Forrás: *Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...*)

TANNERT ERICH főhadnagy. Hivatásos katonatiszt, szolgálatot csak a 69-es ezredben teljesített. 1909-ben zászlós, a háború kezdetekor hadnagy, szakaszparancsnok. 1915-ben főhadnagyként a XXII. 69-es menetzászlóalj parancsnoka Tadvorcében, majd az ezrednél századparancsnok. 1916. augusztus 5-én a hiányosan kiképzett századával orosz fogságba esett a Batkow melletti 395. sz. magaslat sikertelen elfoglalása során.

TAKÁCS GÉZA őrvezető, 69. gy. e. 3/9. menetszd., *Adony* (1887 – 1916) Hősi halált halt: 1916. március 3. Ravnica, eltemetve: u.o. (Forrás: *Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...*)

TARNAI(Y) ISTVÁN

(*Apostag, 1881-1914. nov.10.*)
Tarnay István tartalékos hadnagy a jó szívének lett áldozata: a gyilkos golyózáporban szolgálja megsebesült s ő, hogy segítsen rajta, elhagyta sziklafedezékét, s míg a sebesülte borulva, annak sebét kötözte, halálos lövést kapott, mely reggelre megölte. Mély meg-

hatottsággal vette hírét elvesztésének az egész tisztikar, s mint első halottját, mint kedves bajtársát, őszinte szívvel, igaz szeretettel gyászolta. (*Vasadi Balogh György: Fegyverben...*)

VITÉZ TARR ANTAL

(*Székesfehérvár, 1889. 03. 9.-?*)

A 69/IV. zászlóaljparancsnokságon hadapród, 1915-ben kadettként Mergl alezredes segédtisztje. Avatásakor tartalékos százados, lakhelye Gyula. Leszerelése után a Békésmegyei Takarékpénztári Egyesület vezérigazgatója, valamint az Első Gyulai Kereskedelmi Rt. Igazgatósági tagja volt.

TENCZER IZADEL *Adony* (1885 – 1918) Hősi halált halt: 1918. június 15. Montelló, olasz front. Eltemetve: parancsnoka által. (Forrás: *Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...*)

Iovag THEUERKAUF ARTHUR, 1910-ben súlyos betegen a rokkantak házába került.

TOLNAI FERENC, *Adony* (1896 – 1918) Hősi halált halt: 1918. október 7. Trevisio. „Temetési helyét nem volt idő közölni.” (Forrás: *Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...*)

VITÉZ TÉCZEL KÁROLY (1896. július 31. -)

Katonai sz. kezdete: 1917. augusztus 31. Vitézzé avatásakor százados a székesfehérvári 2. vegyesdandárnál. Az 1940. szeptember 01-i sematizmusban alezredes, hadbiztos.

TÓTH SÁNDOR banktiszt, (*Pázmánd*, 1887-) 1908-ban vonult be tényleges katonai szolgálatra a 10. k. h. e.-hez Budapestre. 1912-ben a mozgósításkor ismét behívták, majd a világháború kitörésekor harmadízben vonult be, amikor a 69. k. gy. e.-hez helyezték át. Ezzel az ezreddel került az orosz harctérre, ahol résztvett a staniszlai, iwangorodi stb. ütközetekben, majd súlyosan megsebesült. Később a 32. gy. e.-

hez helyezték át Budapestre s hadiszolgálatra a Lipták-gyárba nyert beosztást. K: O2, K. cs. k., 1912-13. m. ker., öccse: Ágoston, mint 17-es honvéd a harctéren szerzett betegségében itthon hősi halált halt. (*A magyar huszár: A magyar lovaskatona ezer évének története.... Budapest, 1936.*)

UDVARDY JÁNOS (*Jánosháza*, 1850-) Római katolikus vallású, jogot végzett. Személye azért érdekes, mert az 1892./597. sz. obsitlevele szerint a kötelező katonai szolgálatát a gyakorlattól eltérően K.u.k. és m.kir. honvéd alakulatoknál töltötte le. Hogy pontosan mennyi ideig szolgált a 69. ezred- ben, ez nem derül ki az elbocsátó okiratból. Sz. helyei és időtartama: K.u.k. 37-es és 69. gyalogezredek, letöltött ideje 10 év 11 hónap 15 nap, valamint a m.kir. 44. gyalogezred, ahol további két évet szolgált. Rangfokozatai: gyalogos, tizedes, szakaszvezető.

VITÉZ VAGYÓCZKY ISTVÁN Századparancsnokától azt a feladatot kapta, hogy a 69-ik közös

ezred állásai előtt fekvő falukat kutassa át és az ellenség előrenyomulásáról, valamint ütü-
erejéről hozzon pontos érte-
süléseket. 1914. szeptember 8-án
este el is indult útjára s a
legközelebbi galíciai helyiségben
egy orosz lovasjárórt fogott el. A
járór vezetőjétől értesült, hogy a
közelen erősebb felderítő
osztagok cirkálnak. Vagyocky
szakaszvezető ezen hírre járórának
megerősítését kérte, melynek
megérkezése után tovább folytatta
előrenyomulását. Még ez éj
folyamán rá is talált egy szakasz
erejű gyalogos felderítő osztagra,
melyet nesztelenül megközelített s
erélyes rajtaütéssel elfogott. A
foglyokat visszakísértette azon
kérelemmel, hogy további
erősítésre van szüksége, mert az
orosz főerők közelébe jutott. Az
elég erős osztaggá nőtt járór a
hajnali órákban egy csapatokkal
megrakott falu elé ért, melynek
keleti kijáratánál egy orosz üteg állt
állásban. Itt meglapult Vagyocky
szakaszvezető kis csapatával és
bevárta ezredének támadását, ami a
délelőtti órákban be is következett.
(*A magyar nemzet Aranykönyve 1914-
1918. Budapest, 1921.*)

H. VAJDA SÁNDOR (*Gerjen,
1894. -*) 1916-ban vonult be a 69.
gy.e.-hez, ahonnan 2 hét múlva a
10. k. h. e.-hez helyezték át. 1916
aug.-ban került ki az orosz frontra,
ahol 1917-ig harcolt ezredének
minden ütközetében. Onnan a
román, majd 1918 júniusában az

olasz harcterre vitték, ahol az
összeomlás érte. Kitüntetései: Br.,
K. cs. k. és H. e. é. (*A magyar
huszár: A magyar lovaskatona ezer
évének története...3. - II. altisztek,
tisztesek és huszárok. Budapest, 1936.*)

VARGA FERENC népfelkelő

újonc, *Adony (1884 – 1915)*

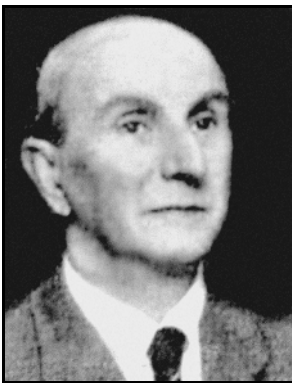
Meghalt: 1915. február 20.
Székesfehérvár, cs. és kir. tartalék-
kórház. Eltemetve: Székesfehérvár,
Szent Lélek temető. (*Forrás: Rózsafi
János: Amikor el kell menni
katonának...*)

VARGA JÁNOS őrmester

Az egyszerű földmunkás szakasz-
vezető a veszély kísérteties óráiban
egy félszázad élére állt és józan
magyar eszével, lélekjelenlétével és
megkapó hősiességével győzelemre
ragadta bajtársait. Feledhetetlen
vitézi cselekedete a Kárpáti
harcokhoz fűződik s így ön-
feláldozó készsége kétségenkívül
honfíúi szeretetéből merített erőt.
Ezrede, a 69-ik közös gyalogezred,
Felsőszalmád környékén viaskodott
az oroszokkal, kik 1915. április

elején újabb erőteljes csapással igyekeztek csapatainkat leszorítani a Kárpátok minden viharral dacoló bércéről. A harcok váltakozó szerencsével folytak, s már-már úgy látszott, hogy az oroszok maradnak a helyzet urai. A legváltáságosabb helyzetben avatkoztak azonban a harcokba a dicső emlékü 69-esek, s lendületes ellentámadásuk, - vesztéségteljes küzdelmek árán bár, - de javukra döntötte el a harcok sorsát. A halálmegvető tusában hősieis önfeláldozással hullottak el derék tisztjeik s legényeik, de a megmaradtak küzdöttek az elbukottak helyett is. Varga János szakaszvezető félszázada is vezető nélkül maradt; erre Varga élére állt bajtársainak, szívós harcok árán beékelte magát az oroszok sorai közé és egy erélyes szárnytámadással kiszorította az ellenséget árkaiból. A rés, melyet a védők ellenállásán ütött, alkalmas volt arra, hogy az ezred végképp az ellenséges állásokba jutott.

**DR. VASADI BALOGH
GYÖRGY (1882-1960)**

A III./69-esek szakasz-, majd századparancsnoka, tanár, bölcsész-doktor, nemzetgyűlési képviselő. „Fegyverben. Két év a III./ 69-es Hindenburg-bakák háborús életéből” c. könyv szerzője. „1882-ben született a fejérmegyei Gyuron. Ref., nős, állami főgimnáziumi tanár. Atyja református lelkész volt. Elemi iskoláit Gyuron, a középiskolát Kúnszentmiklóson és Kisujszálláson végezte a református gimnáziumban. A budapesti tudományegyetem filozófiai fakultását hallgatta, és itt szerezte meg a doktori diplomát. Földrajzi és történelmi tanári oklevele van. Megfordult Németországban és Felsőolaszországban. Tanári oklevelének megszerzése után 1905-ben a mezőturi református főgimnázium földrajz-történelemszakos tanára lett, másfél év után pedig az állami tanárok státusába került, és Ceglédre, Szegedre és végül a budapesti III. kerületi főgimnáziumba nevezték ki tanárnak. 1914-ben bevonult katonai szolgálatra és negyvennégy hónapot töltött a fronton. Mint szakaszparancsnokot az I. Signum Laudis-szal, mint századparancsnokot a II. Signum Laudis-szal és a III. osztályú katonai érdemkereszttel tüntették ki. 1918 márciusában rendelték vissza a frontról, mint családjának utolsó férfisarját. A 36. pótzászlóaljhoz osztották be és az ezred történetének megírásával bízták meg.

Számos szépirodalmi és tudományos munkája jelent meg. Ezek címei: *Fejérvármegye közgazdasági helyzete* (1904.), *Való és kigondolt történetek* (1906.), *Művészetek tanítása a középiskolákban. Ahol az ágyú szól és Kék vizek mellett* (tárcagyűjteménye). *Fegyverben* c. könyve a 69. gyalogezred kétéves háborús története. Feltűnést keltett a *Magyar hegemonia* című, még jóval a háború előtt megjelent politikai és közgazdasági tanulmánya, mely annyira ráirányította a vezetőkörök figyelmét, hogy felajánlották neki Tisza István idejében a képviselőjelöltséget. Ezt azonban nem fogadta el. Számos cikket írt a fővárosi és vidéki hírlapokba. Vezetőszeret viz a vármegye társadalmi és a református egyházmegye életében. Világi jegyzője a vértessaljai református egyházmegyének. Tagja a Földtajzi Társaságnak, a Szegedi Dugonics-Társaságnak, a Református Tanáregyesületnek és az Országos Tanár Egyesületnek. 1920-ban kiscsapatpárti programmal választotta meg a váli kerület. Nagyobb beszédet mondott az indennitások alkalmával, a szabadforgalom helyreállítása és a rekvirálás megszüntetése érdekében, valamint a numerus clausus ellen. Jegyzője volt a Háznak és tagja volt a közgazdasági és közoktatási bizottságnak. Az új nemzetgyűlésbe is a váli kerület választotta meg Keresztény Kisgazda, Földműves és Polgári

Párti programmal 2800 választó ajánlása alapján 4200 szavazattal Baranyay Lajos (Keresztény Földműves és Polgári Párt) 2400 és Horváth Jenő (pk.) 1400 szavazatával szemben. A nemzetgyűlésen közoktatásügyi, közgazdasági és szociális kérdésekkel kíván foglalkozni. A közoktatásügyi és könyvtári bizottság tagja." (*Nemzetgyűlési Almanach, 1920-1940.*)

"...Dr. Vasadi-Balogh György és dr. Nyáry Andor - akik mint tiszték harcoltak a fronton - könyveikben szokványos bakaadomákat tálnak föl dilettáns megírásban, előbbi az olvasottságnak gyakori citátumokban kitarkálló fitogtatásával, utóbbi szentimentális ellágyulással..." (*Franyó Zoltán: Haditudósítások*)

- Franyó Zoltán bizonyára Vasadi Balogh Györgyről akart írni, legalább a nevét illetet volna helyesen leírni,- ő maga mindig következetesen Dr. Vasadi Balogh Györgynek írta a nevét - ha már egyszer kritikával illeti. A szerző talán katona sem volt soha, mert akkor maga is megtapasztalhatta volna, hogy a bakaadomák már csak olyanok, legyen békeidő vagy háború.

Dr. Vasadi Balogh György sohasem tartotta magát haditudósítónak, egyszerűen leírta azokat a gondolatait és tapasztalatait, amit ott és akkor érzett – az első vonalban. Mert ahol ő szolgált, a III. zászlóaljban, már csak olyan volt az élet, amilyenről

ő írt. A harcok során – 1916-ig – kétszer kellett teljesen feltölteni a zászlóalj állományát, akkora veszteségeik voltak, erről is írt, s írt arról is, hogy két év alatt 1275 kitüntetést érdemelt ki a zászlóalj állománya. Stílusán már lehetne vitatkozni, de szándékát illetően már nem, amit „Fegyverben...” c. könyvének első oldalán is olvashatunk:

„A TELJES BEVÉTEL AZ ÖZVEGYEKÉ ÉS ÁRVÁKÉ.”

„.... NEM KÉRÜNK INGYEN AJÁNDÉKOT! ADUNK ÉRTE CSERÉBE EGY KÖNYVET, MELYBEN KÉPBE, ÍRÁSBAN VAN A MI ÉLETÜNK. HARCAINK, ÖRÖMEINK, BÚSULÁSUNK, VIGADOZÁSUNK, NÓTÁINK, VÁGYAINK. EGY DARABJA A NAGY EGÉSZNEK, EGY CSEPPJE A VÉGTELEN TENGERNEK, DE AZ EGÉSZET MUTATJA...”

Vasadi tanár úr 1919-ben, miután a tűzvonalban végigharcolta az I. világháborút, 37 évesen került iskolánkhoz, ahonnan 1942-ben ment nyugdíjba. Bölcsészdoktor, történelem–földrajz szakos tanár volt. Kortársai így emlékeztek rá: “Mint tanárt kiemelkedő szaktudás és lebilincselő előadókészség jellemezte, szaktárgyát, a történelmet nemcsak alapos tudással, hanem igaz elhivatottsággal tanította. Növendékei mélyreható magyar világnézeti nevelést kaptak tőle, s érzéket a történelem nagy problémái iránt, valamint fogékonyságot a mai világhelyzet

megértéséhez. Tanítványaiban nem a memóriát, hanem a gondolkodást, az igazságszeretetet és a nemzeti érzést fejlesztette.” (Lévay Zsolt: 100 év -100 kép az Árpád Gimnázium történetéből. Budapest, 2002.)

VITÉZ VATTAY

DÉNES LUKÁCS

- Vitézzé avatásakor tartalékos főhadnagy (e.e. százados), Zalaszentgrót, ki – zászlósként - a 69-es ezredzászló megvédése körül szerzett hervadhatatlan érdemeket. Az ellenség az éj sötétjében feltartozhatatlan erővel özönlötte el a falut – Krepa -, s teljesen elnyelte a faluban levő kevésszámú tartalékot. A vitész 69-esek kétségbeesett kézitusára keltek az oroszokkal s halálmegvető bátorsággal viaskodtak a sokszoros túlerő ellen. Különös elszántsággal küzdött Vattay zászlós, ki az ezredzászlót s vele egyéni becsületét is saját testével fedezte. Emberfeletti erőfeszítés árán sikerült Csík László maroknyi csapatához csatlakoznia, mellyel egyesülve teljesen kiszorították az oroszokat.

- Zalaszentgróton született 1891-ben. Középiskoláit Felsőlövön és Zalaegerszegen végezte 1910-ben. Pályáját mint jegyző-gyakornok kezdte, majd 1912-ben elvégezte a

közigazgatási tanfolyamot. Utána leszolgálja önkéntesi esztendejét a 69. cs. és kir. gyalogezrednél Pécsen. A háború kitöréséig Zalaszentgróton aljegyző. 1914-ben hadiszolgálatra bevonul az ezredéhez és az orosz, olasz és román frontokon harcol. 1914 november 19-én a zászlóalj tréningjét megmenti századával az elfogatástól és négy orosz ágyút zsákmányol. 1914 november 2-án ezért arany vitézségi éremmel tüntetik ki és soronkívül hadnaggyá léptetik elő. 1918 januárjától november 5-ig a bécsi császári udvarban a díszőrségnél, mint századparancsnok teljesít szolgálatot. 1918. november 14-én tart. főhadnagyi rangban szerel le és Kisszentgrótra kerül körjegyzőnek, majd 1922 márciusában Aranyod község választja meg körjegyzőnek. A zalaszentgróti O. K. H. és a Hangya Szövetkezet igazgatósági tagja. Az aranyodi Tűzoltó Egyesület főparancsnoka. Hadiérdemeinek elismerésül a kormányzó vitézzé avatta. Tulajdonosa az arany vitézségi éremnek, Károly-csapatkeresztnek és a német hadiéremnek. *(Zala vármegye feltámadása Trianon után)*

VÁGI JÁNOS ácsmester, *(Polgárdi, 1871-)* Bevonult 1892-ben a 69. gy. e.-hez, amelynek kötelékében eleget tett 3 éves katonai kötelezettségének. A világháború ismét szolgálatba szólította és 1915 nov.-ben a 31.

népf. k. gy. e.-hez osztották be, amellyel az orosz harctérre került. Sztaniszlounál áthelyezték a 3. h. e.-hez, amelynél 1916 máj. 20-tól 1918 febr.-ig teljesített szolgálatot, Bucsnán, Kolkinál. Rarancenél megsebesült. 1918 febr.-ban áthelyezték a szekeresekhez, akiknél az őszeomlás érte. A K.cs. k. tulajdonosa. *(A magyar huszár: A magyar lovaskatona ezer évének története. Budapest, 1936.)*

VENI FERENC, *Adony (1870 – 1918)* Elhunyt: 1918. augusztus 22. Debrecen, II. sz. tartalékkórház, eltemetve: Debrecen, Hősök temetője. *(Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)*

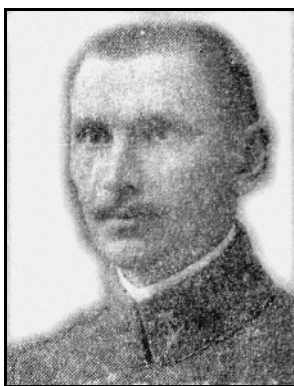

VÉGH ANDRÁS

(1856 -1949) Az 1878. évi boszniai okkupációban mint főhadnagy vett részt – már az ezred 1875. november 1-i állománytáblájában tartalékos hadnagyként szerepelt.

Kitüntetései: 1873-as Hadiérem, 1908-as Jubileumi Emlékkereszt, bajor királyi III. osztályú kereszt. 1881 és 1919 között rábakövesdi, majd 1919-től kétezer holdas verebi birtokain gazdálkodott. 1932-től Fejér vármegye felsőházi képviselője. Örökös vármegyebizottsági tag, a Fejérmegyei Gazdasági Egyesület elnöke, Vereb

község díszpolgára, több helyi egyesület elnöke. Középiskoláit Veszprémben, a gazdasági akadémiát Halleban végezte, tanulmányai befejeztével a Nógrád vármegyei erdőtarcsai birtokait igazgatta. Az első világháborúban a 11. huszárezred tagjaként az orosz, román és olasz frontokon teljesített szolgálatot, majd főhadnagyként helyezték nyugállományba. A háborús események hatására úgy határozott, hogy 1944. december 3-án családjával együtt elhagyja otthonát, s öt megrakott lovaszszekéren a magántanítóval és a kocsissal Miklós napján Vas vármegyébe távozott. Innen 1945 húsvétján menekült tovább a család az ausztriai Grazba. Június elsején visszatért, visszaigényelte megmaradt nyolcvan katasztrális hold birtokát. Súlyos szívbetegsége 1948 nyarán kényszerítette vissza Ausztriába, ahol a következő esztendőben hunyt el. *(Vitek Gábor történész, levéltáros adatai alapján - .vitek.atw.hu.)*

VITÉZ VIDA FERENC

Tartalékos főhadnagy, (e.e. szds., Hódmezővásárhely), avatását nem érte meg. 1914. október 19-én kapott parancsot, hogy 70 emberből álló századával Sary-Sambortól délkeletre emelkedő magaslatok egyikét szállja meg mindenáron és tartsa meg. A parancshoz híven a reggeli szürkületben vette át a 69-ik közös gyalogezredbeli kemény magyarokból álló századával a 600-as jelzésű Zalarszki nevű magaslatot, melyet eddig Goldoni százados védett. A felváltással járó mozgást azonban az ellenség észrevette s az új csapat járatlanságát kihasználva, gyors támadásba ment át a 69-esek állásai ellen. A terepviszonyokkal teljesen ismeretlen új védők ereiben a felbukkanó túlerő láttán meghűlt a vér. Soraikban már-már ingadozás jelei mutatkoztak, midőn Vida Ferenc zászlós erélyes fellépésére volt szükség, hogy állásaikban megmaradjanak. Parancsnokuk erély, bizalmat gerjesztő hidegvére lelket öntött beléjük s oly fokú védekezésre ösztökölte őket, mely a dicső emlékü 69-es gyalogezred legragyogóbb napjai közé avatta 1914 október 19-ét Egész napon át lőtte a tüzérség állásaikat., egész napon át gomolygott állásaik előtt a csataordítástól eltorzult arcú támadók vérszomjas tömege, de a vitéz 69-esek egész nap rendületlenül állták a sarat. Tizenkét órát töltöttek el szakadatlan harcokban a tízszeres túlerő ellen, mely végre is megtörött, kifulladt. Az oroszoknak

nem sikerült két dandárunk közé éket verni s ezzel Vida zászlós megfelelt küldetésének. *(A Magyar Nemzet Aranykönyve, Az Országos Vitézi Szék összeállítása a vitézzé avatott ezredtagokról.)*

VIRÁG JÓZSEF, Adony (1893 – 1917) Hősi halált halt. 1917. augusztus 24. – olasz front, Ravnica. Eltemetve: Görz, katonai temető. *(Forrás: Rózsafi János: Amikor el kell menni katonának...)*

WACHAUER KÁROLY ISTVÁN zászlós (Pécs, 1891-1914. nov.10.)

A legelső között jelentkezett Pécsről katonai szolgálatra. A fehérvári kiképzést követően került az orosz frontra, ahol rövid szolgálata után elesett.

WANSCH BÉLA tiszthelyettes, 1898 tavaszán a 69. gyalogezredből átlépett a veszprémi 17. honvéd gyalogezredhez. *(Balatoni Hírlap, 1898.)*

WATZ KÁROLY ezredes Azon kevesek közé tartozott, akiknek katonai pályafutása évtizedeken át az ezredhez kapcsolódott. 1879. szeptember 1-én léptették elő kadetté. 1909-ben őrnagy, 1914. végén – Mergl alezredes áthelyezése után – a székesfehérvári 69-es pótzászlóalj parancsnoka.,... December 21-én csillaghullás van, megkapom az első csillagot, örvezető (gefreiter) leszek, december 30-án pedig Watz ezredes jelenlétében lezajlik az elméleti és gyakorlati vizsga...” *(Dr. Neusiedler Jenő naplójában.)* 1913-ban nyugállományba került, - a „69-es gyűrűvel” tisztelték meg – de tovább szolgált.

WIRT FERENC, Adony (1894 – 1915) Hősi halált halt: 1915. április 2. Lupkow, Galícia, eltemetve: u.o. A II. zászlóalj katonája volt, a tábori lelkész a zászlóalj akkori állásának helyét nevezte meg halálának és temetése helyének. *(Forrás: Rózsafi J.: Amikor el kell menni katonának...)*

WEKERLE FERENC zászlós

WOLF ÖDÖN alezredes. 1910-ben a III. zászlóalj parancsnoka

FRANZ ZOLLERN ezredes. 1856-ban a 19. gyalogezred 1. o. századosaként szolgált Budán. A 69-es ezred megalapításakor kerülhetett az ezred állományába, de neve csak jóval később bukkant fel újra az ezred állománytáblájában, pontosan 1885-ben, mikor az ezredtartalék parancsnoka volt Iglau in Mühren állomáshellyel. Ezredessé 1869. július 20-án léptették elő, nyugállományba is ezzel a rendfokozattal került, mivel adatai nem szerepelnek az osztrák archívum tábornoki nyilvántartásban - *Die k. k. bzw. k. u. k. Generalität 1816-1918.*

NEMES ZULAWSZKY BÉLA őrnagy (*Töketerebes, 1869. okt. 23. - Szarajevó, 1914. okt. 24.*): az I. világháború előtti kardvívógárda egyik eredményes tagja, 1908-ban második a londoni olimpia kardversenyében. 1914-ben a fronton vesztette életét. 1910-ben, a 38. gyalogezredből helyezték át a 69-es ezredhez.

ZWIERZNA, EMIL ANTON KARL MARIA

főhadnagy, (24 April 1891 - 28 Feb 1956) Bronze Medal for Military Merit (MVM) [24.6.1915].
Bevésett szövege: " k.u.k. Infanterie - Bataillon III/69. Monte

Sabotino 23.VI. 1915". Ő nem az ezred

állományába tartozott, német katonatiszt. Valószínűleg csak az III. zászlóalj Monte Sabotinói ütközeteinél vett részt a közös harcokban.